

महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण Maharashtra Water Resources Regulatory Authority (MWRRA)

9th Floor, Centre-1, World Trade Centre, Cuffe Parade, Mumbai - 400005. Tel.: 2215 2019 Fax.: 2215 3765 E-mail: mwrta@mwrta.org

CASE NO.5 OF 2015

In the Matter of
Releasing Water for Drinking Purpose to the Farmers and the Livestock
from the Left and Right Bank Canals of Ujjani Reservoir

Shri. Bharat Tukaram Bhalke,
Member of Legislative Assembly,
Pandharpur, District. Solapur 413304.

..... Petitioner

AND

CASE NO. 6 OF 2015

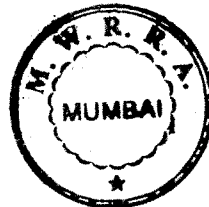
Shri. Siddeshwar Dadasaheb Varade
through Adv. Mahadev Choudhary,
Agra Building, Room No. 9, 1st Floor,
121 M G Road, Fort, Mumbai 400023.

..... Petitioner

Versus

1. Secretary, (WRM & CAD) Water Resources Department, Madam Kama Marg, Hutatma Rajguru Chawk, Mantralaya, Mumbai - 400032.
2. Executive Director, Maharashtra Krishna Valley Development Corporation, Sinchan Bhavan, Barane Road, Mangalwar Peth, Pune - 11.
3. Chief Engineer, (Specified Project), Water Resources Department, Sinchan Bhavan, Barne Road, Mangalwar Peth, Pune - 411 011.

4. Chief Engineer, Water Resources Dept. Sinchan Bhavan, Barne Road, Mangalwar Peth, Pune - 411 011.

..... Respondent

ORDER

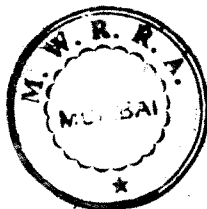
**CORAM : Smt. CHITKALA ZUTSHI, MEMBER (Economy)
Shri. S.V.SODAL, MEMBER (Engineering)**

Date: 15 September 2015

An application has been received from Shri. Bharat Tukaram Bhalke, Member of the Legislative Assembly, Pandharpur, District Solapur vide his letter dated 21/08/2015. He has stated that the situation in Ujjani reservoir command in Solapur District in the wake of poor rains till August 2015 has led to a drought and there is no drinking water for farmers and livestock. He sought equitable distribution of water as per MWRRA Act 2005 by way of release of water from dams upstream of Ujjani reservoir and in turn release into Ujjani Left and Right Bank Canals (ULBC and URBC).

Shri. Siddeshwar Dadasaheb Varade, Solapurthrough Adv. Mahadev Choudhary, approached the Hon'ble High Court at Mumbai on the issue of release of water from Ujjani dam for protection of crops by filing PIL No. 144 of 2015 in which the Authority was made Respondent No. 3. As both the matters appear to be similar, Shri. Varade, through his Advocate Shri. Choudhary had been given notice by this authority for remaining present in the hearing on 4th September 2015 in the Application pertaining to Shri. Bhalke. The Hon'ble high Court took notice of this fact by its order dated 3rd September 2015.

Handwritten signature/initials

3. Hearing on 04/09/2015

Both the aforesaid matters were heard on 4th September 2015.

1. The Authority heard the plea of the Petitioner Shri. Bharat Bhalake, MLA. He wanted to know the surplus water quantities in all 14 dams upstream of Ujjani in the Bhima sub-basin and requested to release water from these upstream dams to Ujjani dam for irrigation purpose. He asked to provide the details of quantity of water available in Ujjani dam above the Canal Bed Level. He narrated the hardships of the people and livestock in Solapur area in the wake of paucity of rains.

Advocate Choudhary representing Shri. Varade pleaded by mentioning the clause 12(6) (c) of the MWRRRA Act. He stated that for want of water, the standing crop of sugarcane is wilting and requested that one rotation from Ujjani right & left bank canals be given to sustain the sugarcane crop as sufficient amount of water is available in Ujjani's dead storage.

2. On behalf of the Respondent, SE& Adm. CADA Solapur explained the procedure of inviting demand applications for implementing Kharif irrigation programme in a typical year. Specifically, he stated that during the year 2015, no proclamation for Kharif Irrigation Programme was issued. Therefore, there was no commitment on the part of WRD to give kharif rotation to cultivators in Ujjani command. He also explained the reason for not issuing the proclamation during the current year; live storage in Ujjani dam was not upto the prescribed mark as laid down in GR dated 07/03/2001.

He further stated that Ujjani Project is having eight-monthly cropping pattern and no sugarcane crop is provided in the approved cropping pattern. There is neither a provision for perennial crops nor for block system.

3. The SE and Administrator, CADA, Solapur in his submission stated that the total requirement of drinking water is 2.52 TMC, 12.0 TMC for evaporation and 12.0 TMC for non-irrigation purposes from backwater of Ujjani dam up to 15/07/2016. In addition, 2.0 TMC of water is required to be made available to Solapur at Takali through the Bhima River for which 20 TMC water is required to be released

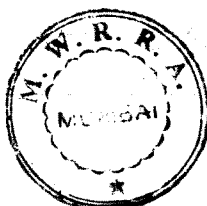

94/15

from the dead storage. Hence, the present storage in the Ujjani Reservoir will be just sufficient to meet the drinking water requirement. There is a physical limitation to use water even from dead storage as water below the river sluice level (480.00 m) can not be withdrawn. As the dead storage on 31/08/2015 was 59.00 TMC, also considering the above limitation of the river sluice, only drinking water requirement can be met from Ujjani reservoir. ED, MKVDC in his submission stated that in 2013, when 4.0 TMC water was released from Bhama-Askhed (3 TMC) and Aandra (1TMC), only 0.5 TMC was reached in Ujjani reservoir, i.e. transmission losses were about 85% as these reservoirs are about 300km away from Ujjani reservoir. Hence, ED, MKVDC said that it would not be desirable to release water to Ujjani dam from Bhama-Askhed and Aandra dams for irrigation purposes.

4. Thereupon the requirement on account of drinking water of the various cities/towns/villages dependent on storages upstream of Ujjani and also on Ujjani reservoir from 1.9.2015 to 15.7.2016 submitted by Collector, Pune / Solapur, Municipal Commissioner, Pune/Pimpari Chinchwad /Solapur was reviewed.
5. The Authority directed the Executive Director, MKVDC, Pune to submit in the affidavit form duly notarized in 6 copies containing the following specific information as the MWRRA has to report to Hon'ble High Court at Mumbai about the Petitioners' Kharif irrigation demand in the PIL No. 144 of 2015. **The Notarized Affidavit should reach Authority's Office on or before 10.00 Hrs. on 07/09/2015.** One copy is to be served to each of the Petitioners on the same day.
  - i) Is the Ujjani project an eight-monthly irrigation project?
  - ii) Is sugarcane included in the approved project cropping pattern?
  - iii) Is water from dead storage to be used for irrigation as per the approved project planning?
  - iv) Was a proclamation issued for the Kharif Irrigation Program for year 2015? What is the Government approved criteria for issuing

---

such proclamation for the Kharif season and was this observed this year?

- v) How is the proclamation publicized?
  - vi) In case unauthorized sugarcane is grown in the Ujjani command, how is it assessed?
  - vii) Whether water was released during Kharif of 2008, 2009, 2012 and 2014. If yes, what are the areas under unauthorized sugarcane? What were the reasons for such releases?
  - viii) How much was the water storage and its level on 04/09/2015.
  - ix) What is the Canal Bed Level, Minimum Draw Down Level of Ujjani reservoir
  - x) Whether water can be released for the year 2015 Kharif season in the present circumstances?
6. The SE and Admin. CADA Solapur informed during the hearing that
- (a) There is a tremendous loss of water in supply water to Solapur via the Takali Bandhara on the Bhima River. In order that 2 TMC of water should reach Solapur, 20 TMC has to be released from Ujjani dam.
  - (b) The NTPC at Solapur was sanctioned 2 TMC of fresh water from Ujjani reservoir which resulted into curtailment of tail irrigation.
7. It was informed by the CE WRD Pune and ED, MKVDC that drinking water being used by Pune Municipal Corporation (PMC) and Pimpri-Chinchwad Municipal Corporation (PCMC) is far more than per capita per day standard norm. These leads to less water flowing into the Ujjani reservoir.
8. CE (SP), Pune requested that the Divisional Commissioner, Pune and the Municipal Commissioners and Collectors of Pune, Solapur, and Pimpri-Chinchwad be asked to give their authentic drinking water requirement up to 15/07/2016.
9. The matter was posted for further hearing on 10/09/2015 at 3:00 PM in MWRRRA Office.

94/12

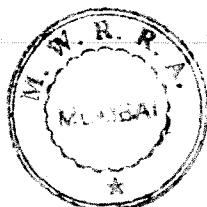

4. The information called from the Executive Director, Maharashtra Krishna Valley Development Corporation, Pune in the form of a notarized affidavit was received on 07/09/2015 by the Authority. A copy of the same was also served in time on Advocate Choudhary and Shri. Bhalke.

5. Hearing on 10/09/2015

1. Shri. Bhalke, Petitioner in Case No. 5 of 2015 telephonically informed the office of the Authority that since he would not be in a position to attend the hearing, he has asked Sh. Choudhary, Advocate to represent him. Adv. Choudhary pleading on behalf of both petitioners acknowledged the facts submitted in the Affidavit of the Executive Director, MKVDC filed by the Executive Engineer, Bhima Irrigation Division dated 06/09/2015, except the charges recovered for unauthorized sugarcane. He pleaded that the said charges assessed by the department are penal or otherwise is not clear from the receipt. He also mentioned that when water storage was minus 28% in Ujjani reservoir, water was released.
2. Adv. Choudhary read out the following clarifications given in the Affidavit by the Executive Engineer, Bhima Irrigation Division on the points raised during the hearing held on 04/09/2015:
  - i) Ujjani Project is Eight Monthly project.
  - ii) Sugarcane is not provided in the approved cropping pattern. However perennial cropping is allowed to Project Affected Persons which is limited to 5232 ha on backwater of Ujjani reservoir.
  - iii) **As per the approved project planning, no water from dead storage of Ujjani reservoir is to be used for irrigation.**
  - iv) There was no proclamation issued for Kharif in the year 2015.
  - v) Normally, the proclamation is given wide publicity through the new papers.
  - vi) Unauthorized sugarcane area is assessed by charging the penal rates.

- vii) Normally water is released for Kharif when live storage attained is more than 33% as per the guidelines issued by Water Resources Department's GR dated 07/03/2001. Out of the 4 - years mentioned in affidavit vide Para 4 (vii), except in Year 2012, storage was satisfying this condition.
- viii) The storage level on 04/09/2015 was 490.327 meter.
- ix) Canal Bed Level (CBL) is 487.200 meter and Minimum Draw Down Level (MDDL) is 491.030 meter.
- x) **Regarding possibility of release of water for Kharif irrigation -**
: On 04/09/2015, the live storage in Ujjani reservoir was Nil (Zero). The dead storage available was 58.91 TMC. As live storage in Ujjani dam is not upto the prescribed mark as laid down in the GR dated 07/03/2001, **it will not be appropriate to release the water for irrigation in Kharif season.**

Also, in the Bhima sub-basin at present there is severe drought like situation and it is necessary to reserve the available water in the reservoir for future drinking water needs.

3. Shri. R B Ghote, Executive Director, Maharashtra Krishna Valley Development Corporation submitted during the hearing of 04/09/2015 regarding drinking water requirement of population dependent upon storages upstream of Ujjani in Pune district and that on Ujjani was without accounting for evaporation losses upto 15/07/2016. The revised requirement accounting for evaporation losses is now received by email from Shri. A. A. Kapole, Superintending Engineer, Pune Irrigation Circle, Pune and Shri. K. B. Kulkarni, Superintending Engineer & Administrator, Command Area Development Authority, Pune dated 09/09/2015. Copy of the same is also made available to Advocate of the Petitioners.
4. Adv. Sachin Thorat representing Aashti Project appeared as an intervener in the matter.

6.0 Petitioner Shri. Bhalke requested that equitable distribution of water be carried out in the Upper Bhima Sub-basin as per MWRRA Act 2005 by releasing water from upstream part of the sub-basin into ULBC and URBC for

24/12

drinking water needs of farmers and livestock. Adv. Choudhary on behalf of Petitioner Varade prayed to release water from dead storage of Ujjani reservoir for standing sugarcane crop which spreads across about 1.5 lakh hectare in the Ujjani command.

7.0 Issues.

7.1 After hearing the parties and after considering the materials placed on record, it is seen that the following issues arise for consideration in the present matter:

- i) Is the Ujjani project an eight-monthly irrigation project and what is its approved cropping pattern? Is sugarcane included in the approved project cropping pattern?
- ii) How much was the water storage and its level on 04/09/2015? Is water from dead storage to be used for irrigation as per the approved project planning? What is the Canal Bed Level and the Minimum Draw Down Level of Ujjani reservoir?
- iii) What is the Government approved criteria for issuing such proclamation for the Kharif season and was this observed this year? Was a proclamation issued for the Kharif Irrigation Program for the year 2015? How is the proclamation publicized? Whether water can be released for the year 2015 Kharif season in the present circumstances?
- iv) Whether the criteria prescribed by the WRD vide GR dated 07/03/2001 was observed while making releases in the Kharif season for the last 10 years. If violations were there, reasons for such releases?
- v) In case unauthorized sugarcane is grown in the Ujjani command, how is it assessed?
- vi) Whether available water in Ujjani reservoir is sufficient for drinking water requirement upto 15/07/2016 for the population dependent on it?
- vii) Whether it is necessary to release water from upstream storages in Pune District to Ujjani project for irrigating the unauthorized sugarcane crop in the Kharif season?
- viii) If at all water is available in upstream storages after fulfilling their drinking water requirement, is it not proper to irrigate food grain crop in

9/9/16

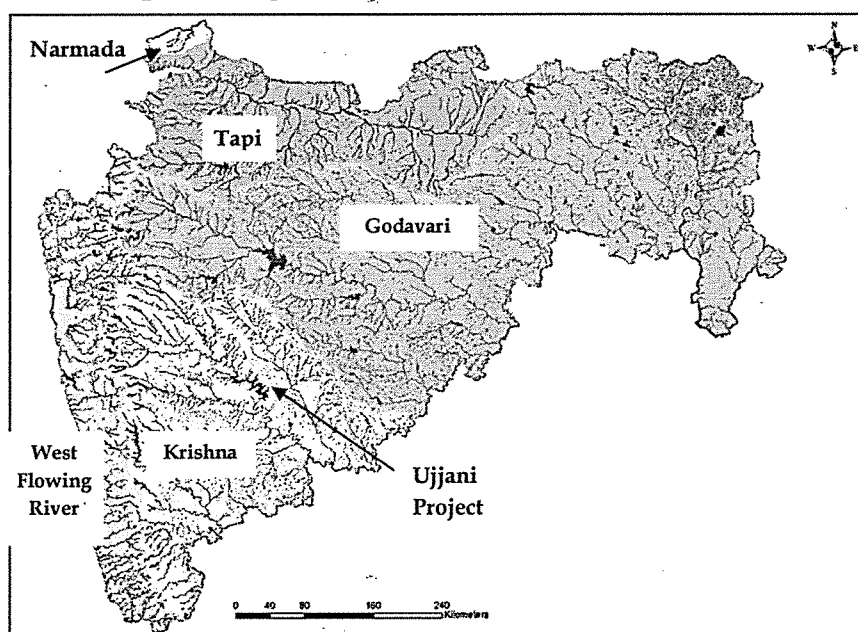

Rabi season (Starting from 15 October) rather than unauthorized sugarcane?

7.2 Before dealing with the questions framed above, it would be useful to give an overview of the situation for a proper appreciation of the matters in question.

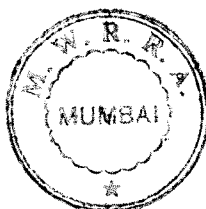
7.2.1 Maharashtra State is geographically divided into 5 river basins, namely the Godavari, Krishna, Tapi, Narmada and the West flowing rivers of Konkan. A river basin is a natural hydrological unit within the territorial limits of which all activities relating to water are interdependent. A Sub-basin is a hydrologic sub-unit of a river basin within the State.

Map showing Five River basins of Maharashtra

The Bhima River is the major tributary of the Krishna River. The Bhima rises in the Western Sahyadri Ghat at Bhimashankar in Ambegaon Taluka of Pune District at RL 700 m. Its tributaries are the Mula-Mutha and the Ghod which also originate in the Western Sahyadri Ghat. The places of origin of all these rivers lie in a good rainfall region. The length of the Bhima upto the Ujjani dam is 275 km. It joins the Krishna River in Karnataka at Krishna (Raichur District). This sub-basin has an area of 14712 square kilometer and is spread over Ahmednagar, Pune and Solapur Districts. The Ujjani reservoir is the terminal storage in Maharashtra of the Upper Bhima Sub-basin. The Ujjani

[Handwritten signature]
9/1/12

dam is recognized as a Dam of National Importance, its storage being more than 1000 Mm³. It has been planned so as to give benefits to drought prone areas of Solapur District. The project is a multipurpose project that is its water is used for utilizing water for drinking, irrigation and hydropower generation.

Water, a prime natural resource, is used for domestic, irrigation, industry, power generation, navigation and other uses. Water which was once abundant has now become a scarce resource due to rising demands. The distribution of water resources is also uneven across the State.

The State Water Policy formulated by the Government of Maharashtra in 2003 envisages that the water resources of the State shall be planned developed and managed adopting the river basin and the sub-basin as the unit. This policy states that the distress in water availability during deficit periods shall be shared equitably amongst different sectors of water use and also amongst upstream and downstream users.

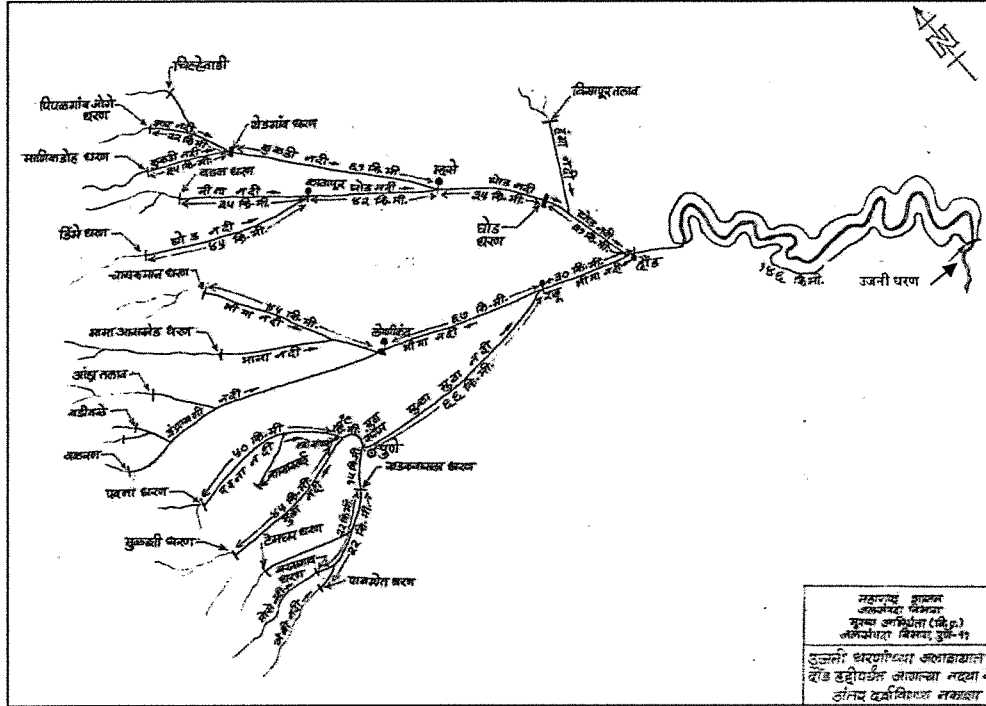
7.2.2 The Bhima (Ujjani) project was Administratively Approved for Rs. 40.51 crore on 20/08/1964. The project envisaged the construction of a dam at Ujjani across the Bhima River in Solapur District to irrigate of 1.11 lakh hectare by canal in Solapur District and 8500 hectare by lift on reservoir in Pune, Solapur and Ahmednagar Districts. The construction of project was started in 1966 and first flow irrigation started in 1978. The project has been accorded a Second Revised Administrative Approval for Rs. 1405.67 crore on 17/01/2004 with an eight monthly cropping pattern and an annual cropped area of 2.60 lakh hectare.

- a) The Upper Bhima Sub-basin is occupied by a number of major reservoirs among which are 1) Panshet, 2) Varasgaon, 3) Temghar, 4) Khadakwasla, 5) Pavana, 6) Bhama-Askhed, 7) Chaskaman, 8) Dimbhe, 9) Manikdoh, 10) Vadaj, 11) Yedgaon, 12) Pipalgaon-Joge, 13) Ghod and 14) Andra.

The schematic diagram of the Upper Bhima sub-basin is as below:

---

b) The approximate distances of the dams upstream of the Ujjani upto the Ujjani Dam are tabulated below;

Sr. No	Name of Dam	River	Distance (km)
1	Varasgaon	Bhose	279
2	Panshet	Aambi	279
3	Temghar	Mutha	294
4	Khadakwasla	Mutha	252
5	Mulshi	Mula	306
6	Pavana	Pavana	310
7	Kasarsai	Kasarsai	376
8	Chaskaman	Bhima	282
9	Andra	Andra	303
10	Vadivale	Kundali	336
11	Bhama-Askhed	Bhama	280
12	Yedgaon	Kukadi	273
13	Manikdoh	Kukadi	308
14	Dimbhe	Ghod	299
15	Vadaj	Mina	289
16	Pimpalgaon-Joge	Aar	295
17	Chirhewadi	Pushpavati	303
18	Ghod	Ghod	177
19	Kalmodi	Bhima	307

94/R

- c) The salient features of Ujjani as per the Revised project report are as follows (with an eight monthly cropping pattern)

Catchment Area	14,856 km ²																				
Submergence	29000 ha																				
No. of villages in submergence	51																				
Rainfall at dam site	500 mm																				
Rainfall in catchment	Max - 4320 mm (Lonavala) Min - 461 mm (Daund)																				
75% dependable yield at dam site	3320 Mm ³																				
Annual Water Use	2359 Mm ³																				
Storage Capacity	Gross - 3320 Mm ³ Live - 1517 Mm ³ Dead - 1803Mm ³																				
Annual Evaporation	453 Mm ³																				
Controlling levels (m)																					
River Bed Level (RBL)	- 458.170																				
Canal Bed Level (CBL)	- 487.200																				
Minimum Draw Down Level (MDDL)	- 491.030																				
Full Reservoir Level (FRL)	- 496.830																				
Maximum Water Level (MWL)	- 497.580																				
Maximum Height (m)	Overflow Section - 56.40 Non- Overflow Section - 39.17																				
Length of Dam	2540 m																				
Canal (km)	LBC - 126 RBC - 112 Brach Canals - 310																				
Command Area (lakh ha)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>On Canal</th> <th>ULBC & Br</th> <th>URBC & Br</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>GCA</td> <td>1.33</td> <td>0.72</td> <td>2.05</td> </tr> <tr> <td>CCA</td> <td>1.07</td> <td>0.58</td> <td>1.65</td> </tr> <tr> <td>ICA</td> <td>0.96</td> <td>0.52</td> <td>1.48</td> </tr> <tr> <td colspan="3">On reservoir Lift</td> <td>0.35</td> </tr> </tbody> </table>	On Canal	ULBC & Br	URBC & Br	Total	GCA	1.33	0.72	2.05	CCA	1.07	0.58	1.65	ICA	0.96	0.52	1.48	On reservoir Lift			0.35
On Canal	ULBC & Br	URBC & Br	Total																		
GCA	1.33	0.72	2.05																		
CCA	1.07	0.58	1.65																		
ICA	0.96	0.52	1.48																		
On reservoir Lift			0.35																		
Eight Monthly Annual Cropped Area	2.60 lakh ha																				
Power Generation	12 MW																				

- d) As per the revised approved report of the Bhima Project, the planned water use of Ujjani project is given below,

8
94/12

In Million meter cube (Mm³)

Sr. No.	Component	Kharif	Rabi	Hot-weather	Total
1	Ujjani				
	i) Evaporation	99.66	135.90	217.44	453.00
	ii) Non-irrigation use on reservoir	43.88	56.63	50.40	150.91
	iii) Irrigation use on reservoir	49.55	140.15	82.11	271.80
	iv) Canal Irrigation	264.72	645.53	0.00	910.25
	Total - Ujjani	457.82	978.20	349.94	1785.97
2	Bhima Sina Link Canal	63.70	25.48	0.00	89.19
3	Sina Madha LIS	93.72	40.77	0.00	134.49
4	Shirapur Lift Irrigation Scheme	34.82	13.87	0.00	48.70
5	Aashti Lift Irrigation Scheme	15.86	12.46	0.00	28.31
6	Ekrukh Lift Irrigation Scheme	64.55	25.48	0.00	90.03
7	Barshi Lift Irrigation Scheme	52.38	20.95	0.00	73.33
8	Sangola Lift Irrigation Scheme	12.46	44.17	0.00	56.63
9	Dahigaon Lift Irrigation Scheme	36.52	14.72	0.00	51.25
	Total - (2 to 9)	374.01	197.91	0.00	571.92
	Grand Total	831.83	1176.11	349.94	2357.88

- e1) The eight monthly cropping pattern for flow irrigation approved by the Agricultural Department on 27/01/1993 is as below;

Sr. No.	Season / Crop	Percentage
I	Two Seasonals - Chillies	3
II	Kharif Seasonals	
	1 Jowar (High Yielding)	5
	2 Bajra	10
	3 Groundnut	50
	4 Maze	5
	5 Vegetables	2
	6 Sunflower	7
	7 Tur	5
	8 Pulses & Green Manure (U.I.)	15

2/12

	Sub-total	99
III	Rabi Seasonals	
	1 Wheat	10
	2 Jowar (High yielding)	45
	3 Gram	2
	4 Safflower / Sunflower	5
	5 Vegetables	3
	Sub-total	65
Total		167
Irrigation Intensity = 167 - 15		152

e2) The cropping pattern of the fringe lifts on the Ujjani reservoir is as under:

Crop	Crop pattern for ICA in percentage			
	24602 ha	9392 ha	880ha	9 ha
(A) Perennial Sugarcane	15	-	-	-
(B) Kharif seasonals				
Jowar	25	25	-	25
Bajra	7	7	100	7
Groundnut	-	15	-	-
Maize	7	7	-	7
Vegetable	2	2	-	2
(C) Rabi seasonal				
Wheat	15	15	} 50	15
Jowar	40	40		40
Gram	5	5		5
Safflower	2	2		2
Vegetable	2	2		2
(D) Two seasonal				
L.S. Cotton	9.50	-	-	-
Chillies	2	-	-	-
(E) Hot weather				
Groundnut	15	-	-	-
Total	146.50	120	150	105

f) The technical terms appearing in the above salient features and elsewhere in this order are defined below;

1. Storage Capacity: The reservoir storage capacity is designed for optimum utilisation consistent with the cost. The Gross Storage of reservoir comprise dead storage, live storage and carry-over if considered at the time of planning.

Signature

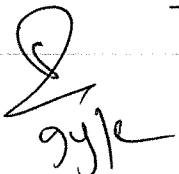

2. Live Storage: The run-off of the river stored for purposes of irrigation, power, flood control, water supply etc., is Live Storage. This also includes evaporation losses. Live storage is the part of the total reservoir capacity and equals the total storage minus the dead storage.
3. Dead Storage: This is necessary in order to provide silting of the reservoir during the period of its life which is generally taken from 50 - 100 years.
4. Carry-over: In case the live storage of the reservoir is close to the annual run-off of the river, some carry-over is provided for the purpose of utilizing surplus water of good years in years of low rainfall.
5. Minimum Draw Down Level (MDDL): The lowest level to which a reservoir may be lowered keeping in view the requirements of head for water to be released downstream for hydropower generation, irrigation or other needs. The water below this level is part of dead storage.
6. Evaporation Loss: Water lost through evaporation from surface of lake/reservoir/river constitutes a very important part of the hydrological cycle of that area, because it is this process by which precipitation coming to the region returns to the atmosphere for fresh precipitation thereby maintaining the hydrological cycle. It is constantly taking place round the year and is directly proportional to the surface area.

g) Framework of Water Resources Planning:

The principle laid down vide Para 2.1.1 of the State water policy for operation of the irrigation system in the State is that "Water resources should be planned/developed /managed with river basin and sub-basin as a unit adopting multi sectoral approach, treating surface, sub-surface water with unitary approach.

A provision in the National water policy 2012 has been made for the principles to be adopted for the water sector as a whole. Some of the important principles relevant to the present case are:-

24/12

Public Policies on water resources need to be governed by certain basic principles, so that there is some commonality in approaches in dealing with planning, development and management of water resources. These basic principles are:-

- i. Planning, development and management of water resources need to be governed by a common integrated perspective considering the local, regional, State and National contexts, having an environmentally sound basis, keeping in view the human, social and economic needs.
- ii. The principle of equity and social justice must inform the use and allocation of water.

8 Analysis of the Issues:

Against the background given in Para 7 above, we proceed to answer the issues raised therein;

- (i) **Is the Ujjani project an eight-monthly irrigation project and what is the approved cropping pattern? Is sugarcane included in the approved project cropping pattern?**

The Ujjani project was initially administratively approved on 20/08/1964 for an irrigating area of 1,12,940 hectare with provision for sugarcane in the cropping pattern. Subsequently, the Government took a policy decision on 12/02/1987 (Annexure I A) and 05/10/1987 (Annexure I B) that where there is a water shortage and an area is frequently faced by drought and scarcity conditions, the perennial cropping pattern of ongoing projects be switched over to an eight monthly cropping pattern.

Basically, an eight monthly cropping pattern means providing irrigation facility only in the Kharif & Rabi seasons mostly for food grain crops. In an eight monthly cropping system, perennial crops like sugarcane, are not supposed to be irrigated from the canal water as sugarcane crop requires 6 – 8 times more water than Rabi Jowar. The Ujjani project command lies in a drought prone area and this is suffering from frequent drought & scarcity conditions. Hence, the Government took this decision in 1987 to switch over to the eight monthly cropping pattern to bring extensive area under irrigation within the same quantity of water use.

[Handwritten signature]
29/12

The approved eight monthly cropping pattern for flow irrigation is given in the Para 7.2.2 e1. It can be seen from the cropping pattern that the major thrust is on growing food grain crops on an extensive area of the command thereby ensuring the sustenance of the people in this drought prone area.

Sugarcane which is a perennial water intensive crop is not provided in the latest approved cropping pattern vide Second A. A of 17/01/2004.

- ii) How much was the water storage and its level on 04/09/2015. Is water from dead storage to be used for irrigation as per the approved project planning? What is the Canal Bed Level, Minimum Draw Down Level of Ujjani reservoir?

Ujjani reservoir water level on 04/09/2015	490.327 meter
corresponding storage capacity	58.91 TMC (dead Storage)
Canal Bed Level at start of canal (CBL)	487.200 meter
Minimum Draw Down Level (MDDL)	491.030 meter (for irrigation)

By definition all water below MDDL is invariably part of the dead storage. The present water level (on 04/09/2015) being below the MDDL, no live storage is available. It can be seen from the definitions given in Para 7.2.2 f for live storage that water is not available for the purpose of irrigation as per the project planning. Irrigation is to be carried out solely from available water in the live storage. Even though the water level of 04/09/2015 (490.327 meter) is above the CBL (487.200 meter), this quantum of water is a part of the dead storage and hence can not be withdrawn for irrigation as per project planning.

- iii) What is the Government approved criteria for issuing such proclamation for the Kharif season and was this observed this year? Was a proclamation issued for the Kharif Irrigation Program for the year 2015? How is the proclamation publicized? Whether water can be released for the year 2015 Kharif season in the present circumstances?

Since the requirement of delineation as per Section 31(A) of the MWRRA (Amendment & Continuance) Act 2011 has not been fulfilled for the Ujjani command area, the provisions of MMISF Act 2005 are not applicable here. Hence, in the present circumstances, irrigation management of Ujjani project has to be governed by the existing

95/12

Maharashtra Irrigation (MI) Act 1976. As per general provisions of supply of water on area basis vide Section 47 of the MI Act 1976, the appropriate authority shall, having regard to soil characteristics, climate, rainfall and water available, by order in writing make a declaration to that effect. Such order shall be given wide publicity in the newspaper and broadcasted on local radio station. Appropriate authority may specify by notice published the kind of crops that shall be sown, planted or grown on the lands under the irrigable command of the canal specified in such notice and the period during which such crop shall be sown, planted and grown. On the publication of such notice, no person shall sow, plant or grow or allow any crop (other than the crops specified in such notice) to be sown, planted or grown on any land under the command of canal during the period specified in the notice.

The Government has issued a GR dated 07/03/2001 giving detailed guidelines for planning of water use from reservoir in Kharif, Rabi and Hotweather season. The procedure has been laid down for Kharif water planning vide Para B (1) of the said GR (Extract enclosed as Annexure II). Permission for the seasonal / two seasonal crops can not be given unless live storage attains 33% storage level. Proclamation for Kharif 2015 was not issued by the field officers as the above criterion for the same was not fulfilled.

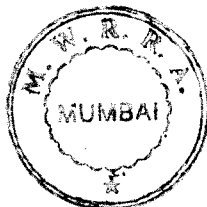
Even upto 04/09/2015, there was no water in the live storage. Hence, it will not be appropriate to release water in the Kharif season even from the dead storage as at present the Upper Bhima Sub-basin is undergoing drought situation. This exigency calls for reservation of available water from dead storage exclusively for meeting drinking needs of the dependent human population and livestock.

- iv) Whether criteria prescribed by the WRD vide GR dated 07/03/2001 was observed while making releases in Kharif for last 10 years.

The Superintending Engineer and Administrator, Command Area Development Authority, Solapur has given details of releases in Kharif for last 10 years as below,

Year	Date of Kharif Rotation	% Live Storage as on Kharif Rotation
2005	07/07/2005	42.78
2006	06/07/2006	33.68
2007	03/07/2007	38.77

94/K

Year	Date of Kharif Rotation	% Live Storage as on Kharif Rotation
2008	15/08/2008	73.22
2009	29/07/2009	38.10
2010	08/08/2010	60.51
2011	29/08/2011	69.29
2012	14/09/2012	12.11
2013	29/07/2013	40.27
2014	07/08/2014	39.01

From the above table, it is clear that water for the Kharif irrigation is released when live storage is more than 33% except in the year 2012.

- v) **In case unauthorized sugarcane is grown in the Ujjani command, how is it assessed?**

Unauthorized sugarcane is charged as per the penal rates vide Section 93 of MI Act 1976.

- vi) **Whether available water in Ujjani reservoir is sufficient for drinking water requirement upto 15/07/2016 for the population dependent on it?**

The Superintending Engineer and Administrator, Command Area Development Authority, Solapur in his submission stated that the total requirement of drinking water is 2.52 TMC, 12.0 TMC for evaporation and committed industrial use of 3.8 TMC from backwater of Ujjani dam up to 15/07/2016. In addition, 2.0 TMC of water is required to be made available to Solapur at Takali through the Bhima River for which 20 TMC water is required to be released from the dead storage. There is a physical limitation to use water from dead storage as water below the river sluice level (480.00 m) can not be withdrawn. The dead storage as on 31/08/2015 was 59.00 TMC which contains 4.53 TMC of silt. Dead storage capacity of dam at 480.00 m is 16.30 TMC therefore water that is available for utilisation upto 15/07/2016 is $(59.00 - 16.30 - 4.53) = 38.17$ TMC. Thus only drinking water requirement $(2.52 + 12 + 20) = 34.52$ TMC + committed industrial use of 3.80 = 38.32 TMC can be just met from dead storage of 38.17 TMC available for utilization. Hence, the present storage in the Ujjani Reservoir (above river sluice control level i.e. 480.00 m) will be just sufficient to meet the drinking water requirement.

[Handwritten signature]
9/1/16

vii) Whether it is necessary to release water from upstream storages in Pune District to Ujjani project for irrigating unauthorized sugarcane crop in Kharif?

&

viii) If at all water is available in upstream storages after fulfilling their drinking water requirement, is it not proper to irrigate food grain crop in Rabi season (Starting from 15 October) rather than unauthorized sugarcane?

Shri. R B Ghote, Executive Director, Maharashtra Krishna Valley Development Corporation submitted during the hearing of 04/09/2015 that the drinking water requirement of the population dependent upon storages upstream of Ujjani in Pune district and that on Ujjani was calculated without accounting for evaporation losses upto 15/07/2016. The revised requirement accounting for evaporation losses is now received by email from Shri. A. A. Kapole, Superintending Engineer, Pune Irrigation Circle, Pune (Annexure III A) and Shri. K. B. Kulkarni, Superintending Engineer & Administrator, Command Area Development Authority, Pune dated 09/09/2015 (Annexure III B).

There are two main dam complex systems upstream of Ujjani dam in Pune district.

A) Kukadi Complex (5 Dams) in Pune District and Ghod Project in Ahmednagar District

Shri. K. B. Kulkarni, Superintending Engineer & Administrator, Command Area Development Authority, Pune has worked out drinking water requirement from Kukadi Complex (5 dams) and Ghod Project.

Dependent Population on Kukadi Complex	3.87 lakh
Live storage as on 09/09/2015	8.99 TMC
Evaporation loss upto 15/07/2016	1.35 TMC
Drinking water requirement upto 15/07/2016	0.76 TMC

Live storage as on 09/09/2015 is zero in Ghod reservoir which is on the downstream side of Kukadi Complex. About 1.28 lakh population is dependent on the Ghod reservoir for drinking water needs. This requirement (0.167 TMC) can be met by releasing water from Kukadi Complex. Equitable distribution for Rabi irrigation within this complex

24/12

can be resorted to by end of the monsoon when correct assessment of the storage position in this complex will be available.

B) Panshet, Varasgaon, Temghar, Khadakwasla, Pawana, Chaskaman, Bhama-Askhed, Aandhra Projects(8 No.s) upstream of Ujjani dam in Pune District (excluding Kukadi in Pune District and Ghod Project in Ahmednagar District)

Shri. A. A. Kapole, Superintending Engineer, Pune Irrigation Circle, Pune has worked out drinking water requirement from Projects upstream of Ujjani dam in Pune District.

Dependent Population	74.56 lakh
Live storage as on 09/09/2015	37.23 TMC
Drinking water requirement upto 15/07/2016	13.13 TMC
Evaporation losses upto 15/07/2016	5.62 TMC
Transmission losses upto 15/07/2016	11.10 TMC

From the above table, it can be seen that drinking water requirement for the dependent population on projects in Pune district can be met from their storages in Pune district.

The drinking water requirement of the dependent population on Ujjani reservoir can be met from its available dead storage. However it is not desirable to release surplus water from upstream projects in Pune district to Ujjani reservoir for irrigating sugarcane crop which is not in the approved eight monthly cropping pattern of Ujjani project. In addition, proclamation for water supply in Kharif 2015 for standing sugarcane crop was not issued by the CADA Solapur. Thus it is clear that there is no commitment on the part of WRD to supply water to standing sugarcane crop during Kharif 2015. It would be worthwhile to give water for Jower which is a predominant Rabi food grain crop in the command area of the Ujjani project. This will benefit small farmers for their livelihood as well as **prevent migration**.

The equitable distribution for Rabi irrigation within this complex can be resorted to by end of the monsoon when correct assessment of the storage position in this complex will be available.

9/12

9 Delineation of the Command, Formation of WUAs and Fixation of Quota under MMISF Act 2005

The various elements of Section 12 (6) of the MWRRA Act 2005 are as follows.

The term "Quota" has been defined in section 2(1) (s) of the MWRRA Act 2005 as follows:

"(s) "Quota" means a volumetric quantity of water made available to an entitlement holder, which is derived by multiplying an Entitlement by the annual or seasonal allocation percentage;"

The term "Entitlement" has been defined in section 2(i) of the 2005 Act as follows:

"(i) "Entitlement" means any authorization by any River-Basin Agency to use the water for the purposes of this Act;"

The various types of entitlements as provided in the 2005 Act have been defined as follows:

"(a) "Aggregate Bulk Water Entitlement" means an aggregate of Entitlements issued to a group or association of Water User Entities for the purpose of joint management of the Bulk Water Entitlements;"

(e) "Bulk Water Entitlement" shall mean the volumetric entitlement to a share of the surface water resources produced by a project, river system or storage facility, for a specific category or Categories of Use, and deliverable within a specific period of time as specifically provided in the order granting the Entitlement;"

(l) "Individual Water Entitlement" means any authorization by the Authority to use the water other than Bulk Water Entitlement or an Aggregate Bulk Water Entitlement;"

(z) "sub-surface entitlement" means an Individual or Bulk Water Entitlement to a volumetric quantity of water to be extracted in the command area of the irrigation project from a tube well, bore well or other well or by any other means of extraction of sub-surface water, or a group or field or wells duly and legally permitted, registered and constructed in accordance with standards prescribed by the Authority;

9/9/12

The term "Volumetric" has been defined in section 2(zb) of the 2005 Act as follows:

"(zb) "Volumetric" means a measurement of water on the basis of volume as per the norms of the Bureau of Indian Standard;"

It is also necessary to extract the definition of "Water User Entity" as defined in section 2(zc) as follows:

"(zc) "Water User Entity" means any Water User's Association, Utility, Industrial User's Association, other User's Association or any other Group (or Individuals) which is authorized by the Authority to receive and utilize a water Entitlement;"

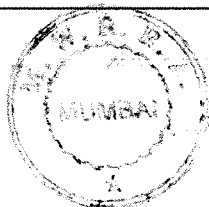
It can be seen from the foregoing provisions of the 2005 Act pertaining to the fixation of "Quota" that the same is dependant upon the measurement of water and that Quota is to be made available to an Entitlement holder. Section 2(zc) entitles a Water User's Association, Utility, Industrial User's Association, other User's Association or any other Group (or Individuals) to receive and utilize a water Entitlement. Section 31A of the Maharashtra Water Resources Regulatory Authority (Amendment & Continuance) Act, 2011 restricts the grant of entitlement only to these areas where inter alia, delineation under the Maharashtra Management of Irrigation Systems by Farmers (MMISF) Act, 2005 is made. Section 31A reads as follows:

"31A. Notwithstanding anything contained in this Act or any other law for the time being in force, the term "Entitlement" shall apply only to such areas where compliance of all relevant provisions including delineation under the Maharashtra Management of Irrigation Systems by Farmers Act, 2005 is made.

Explanation.- In respect of the areas where the Maharashtra Management of Irrigation Systems by Farmers Act, 2005, has not become applicable, section 78 of that Act shall apply and be effective."

The MMISF Act, 2005 provides for the delineation of command areas of an irrigation project; command areas of a Water User's Association; command areas of Distributory Level Association' command areas of Canal Level

9/1/12

Association; and lands under Project Level Association. Section 23 of the MMISF Act, 2005 provides as follows:

“23. (1) For every area of operation delineated under this Act or where a Water Users’ Association for flow irrigation has been duly constituted under this Act, it shall be the duty of the Canal Officer to provide a proper measuring device or devices on the canal at the point of supply to Water Users’ Association and ensure its proper working.

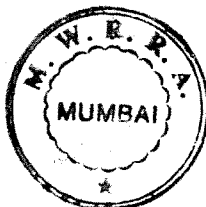
23.(2) The accurate flow measurement, the form of record in which it shall be entered into and periodic evaluation thereof; as well as the mode of ascertaining the volume of water for a period in which measuring device is out of order, shall be such as may be prescribed.”

236 projects have been delineated by the Government of Maharashtra under the aforesaid MMSIF Act, 2005. However, the command under the Ujjani Project has not been delineated, nor has any Water Users’ Association been constituted under MMISF Act for the same. As a result, there are no Entitlement holders for whom Quota can be fixed on Ujjani Project.

Delineation of the Command Areas of an Irrigation Project and delineation of the Command Area of the Water Users’ Association at Minor Level has significance for the system of supply of water from a water resources project. When the Command Area there under is delineated, the same involves (1) substantial repairs, construction and rehabilitation of canals and field channels in the entire Command Area; (2) fixation of water measuring devices at various water distribution heads so that the quantum of water at the point of supply could be scientifically ascertained; and (3) the supply of water through and by way of mandatory constitution of Water Users’ Association to be binding on all holders and occupants of such lands. It is significant to note that Quotas cannot be given until all the water measuring devices are installed in the delineated command area of a project because Quotas are volumetric expressions of the quantity of water to be given for which water measuring devices are a must.

As and when the State Government issues a Notification delineating the command area covered by the Ujjani Project and after the formation of the

Handwritten signature/initials
24/12

Water Users' Associations, the Authority will, according to its practice take steps to fix Water Quota, i.e. Applicable Water Entitlement for the Water Users' Associations in the Command Area of the Ujjani Project.

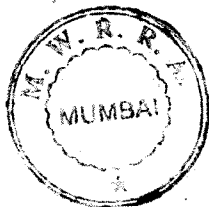
However, in order to avoid the recurrence of this situation in future, Government should delineate Ujjani command within year's time and promote the formation of WUAs under the MMISF Act, 2005 facilitating allotment of Water Quota to each WUA which will enable them to plan the crops within the allotted Quota. This measure will avoid the hardships the farmers are being subjected to.

10 DIRECTIONS:

In view of the above background, we are of the view that the following directions are required to be given:

- a) There is no justification to release water from upstream projects in Pune district into Ujjani Dam and from the dead storage Ujjani Dam into ULBC and URBC for supplying water to standing sugarcane crops during the Kharif season.
- b) Water available in Ujjani reservoir is enough to meet the drinking water requirement of dependent population.
- c) Guidelines laid down in WRD GR dated 07/03/2001 should be strictly followed by the Project authorities while planning water use in reservoirs.
- d) In order to avoid the recurrence of this situation in future, Government should delineate the Ujjani command within a year's time and promote the formation of WUAs under the MMISF Act, 2005 facilitating the allotment of a Water Quota to each WUA enabling them to plan the crops within the allotted Quota. As the MMISF Act came into force in the year 2005 and delineation has not yet been done for the command of Ujjani, the provision of Section 1 (3) of MMISF Act 2005 could be used for giving different dates for different provisions of the said Act to overcome the budgetary constraints if any in the implementation of the rehabilitation work as per Section 22 (1) of MMISF Act 2005.
- e) The WRD should release water for drinking requirements of Municipal Corporations and Urban Local Bodies (ULBs) strictly as per the norms stipulated in WRD GR dated 10/08/2004 (Annexure IV). Rigorous control be exercised for monthly releases. The ULBs be informed.

94/12

- f) The Municipal Corporation should be made obligatory to treat sewage and use treated water for other purposes such as for irrigation and non-irrigation. Provision for this should be made in the agreement made with them.
- g) The proposal of a closed pipe line for drinking and industrial water supply directly from the Ujjani reservoir has to be implemented by the Solapur Municipal Corporation in a time bound manner and stop the huge wastage of water that is supplied to the Takali (Aunj) weir.
- h) The WRD should insist on the Solapur Municipal Corporation using its sewage for industrial / thermal power use and curtail fresh water requirements from the Ujjani reservoir.

With the above directions, the issue pertaining to the release of water from Ujjani dam for the standing crop of sugar cane stands disposed of. As far as the question of release of water for the Rabi irrigation is concerned, the Authority will examine the availability and the storage position during the month of October 2015. Distribution of water from upstream dams of Ujjani as well as Ujjani dam itself shall be undertaken based on the availability of water in the first fortnight of October 2015. A review will be taken of the storage position in the upstream complexes and in the Ujjani dam. The likely effect of the return rainfall will also be taken into account.

After examining the facts as above, if it is found possible to undertake any approximate equitable distribution of available water among upstream and downstream users, the same will be achieved by the end of October 2015.

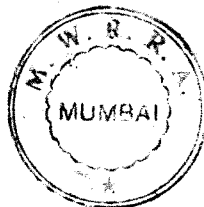
Sd/-

(Chitkala Zutshi)
Member (Economy)

Sd/-

(S.V. Sodal)
Member (Engineering)

(Dr. Suresh Kulkarni)
Secretary

महाराष्ट्रातील पाटबंधारे प्रकल्पांवर
आठमाही पाणी पुरवठा पध्दती
सुरु करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाटबंधारे विभाग

शासन निर्णय क्रमांक बीकेएस - १०८६/३७९-सि. (व्य.)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.

दिनांक १२ फेब्रुवारी १९८७

प्रस्ताविक - आठमाही पीकरचना अवलंबून सिंचन सुविधा अधिक विस्तृत क्षेत्रावर उपलब्ध करून देण्याबाबतच्या मागण्या शासनाकडे आल्या होत्या. उपलब्ध पाण्याचा न्याय्य वाटप करण्याच्या दृष्टीने यापुढे पूर्ण होणाऱ्या धरण योजनांचे/सिंचन प्रकल्पांचे पाणी बारमाही पध्दती ऐवजी आठमाही पध्दतीने विस्तृत क्षेत्रात व जादा शेतकऱ्यांच्या. जे पाण्यापासून आजपावेतो वंचित राहिले आहेत त्यांच्या फायद्यासाठी वापरले जावे, अशी शासनाची भूमिका असल्यामुळे व राज्यात वारंवार उद्भवणारी अवर्षणजन्य परिस्थिती लक्षात घेऊन बांधकाम सुरु असलेल्या राज्यातील सर्व नवीन प्रकल्पांवर सर्वसाधारणपणे धोरण म्हणून आठमाही पाणीपुरवठा पध्दत सुरु करण्याबाबतचा प्रश्न काही कालावधीपासून शासनाच्या विचाराधीन होता. याबाबत शासनाने विचार करून खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय - १) जेथे पाण्याची कमतरता आहे, अशा ठिकाणी भविष्य काळात घेण्यात येणाऱ्या सर्व पाटबंधारे प्रकल्पावर (लघु, मध्यम व मोठे) आठमाही पाणीपुरवठा योजना राबविण्यात यावी मात्र जेथे पाण्याची उपलब्धता विपुल आहे. (उदा. कोकणातील पश्चिम वाहिनी नद्या) अशा ठिकाणचे प्रकल्प ह्यास अपवाद असतील.

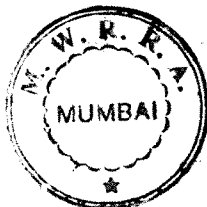
२) या पध्दतीत १ जुलै ते फेब्रुवारी अखेरपर्यन्त कालव्याचे पाणी देण्यात येईल व प्रामुख्याने हंगामी पिकांना देण्यात येईल.

३) मोठ्या प्रकल्पांमधून पाणी उपलब्ध असल्यास, ऊसासारख्या पिकांना जुलै ते फेब्रुवारी या कालावधीतच पाणी पुरवठा करण्यात येईल. त्यानंतर लागणारे पाणी शेतकऱ्याने विहिरीतून उपसा करून घ्यावे. रब्बी हंगामातील पिकांना पाणी पुरविल्यानंतर जर जलाशयात पाणी शिल्लक राहिले तर ते उन्हाळी पिकांना जसे की, भुईमूग, कडवळ यांना पुरविण्यात येईल, मात्र ऊसासाठी ते दिले जाणार नाही.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(ना. ति. कोरवार)

शासनाचे कक्ष अधिकारी

महाराष्ट्रातील पाटबंधारे प्रकल्पांवर आठमाही पाणी पुरवठा पध्दती सुरु करण्याबाबत -

महाराष्ट्र शासन,
पाटबंधारे विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : बीकेएस १०८६/३७९-सि. [व्य.],
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ ऑक्टोबर, १९८७.

शासन निर्णय क्रमांक: बीकेएस १०८६/३७९-सि. [व्य.], दिनांक १२ फेब्रुवारी, १९८७ च्या संदर्भात खालील प्रमाणे अधिक त्वच्छटीकरणात्मक आदेश पाठविण्यांत येत आहेत.

शासन निर्णय :- ज्या खो-वात/उपखो-वात पाण्याची टंचाई आहे व लागवडीलायक जमिन भरपूर आहे व ज्या ठिकाणी वारंवार टंचाई परिस्थिती निर्माण होते अशा ठिकाणी बांधकाम चालू असलेल्या प्रकल्पांना आठमाही पाणी पुरवठा पध्दतीचे धोरण लागू होईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

ना. ति. कौरवार,
शासनाचे रक्ष अधिकारी.

प्रत -

वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
निधीजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
कृषि व सहकार विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
कलौघान व सामाजिक वनीकरण विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
सर्व विभागीय आशुक्त,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, कोरणा प्रदेस, मुंबई,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, पुणे,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, [वि. प्र.], पुणे,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, उत्तर महाराष्ट्र प्रदेश, नाशिक,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, औरंगाबाद,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, [वि. प्र.], औरंगाबाद,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, नागपूर,
मुख्य अभियंता, पाटबंधारे विभाग, अमरावती,

कु. मा. पं.

शा. म. सु. रोट्टा/पा. वि. /स्य-६६० [१२००-१०-८७]

धरणांत साठणाच्या पाण्याच्या वापराचे
नियोजन करण्यासाठी मार्गदर्शक सूत्रे

महाराष्ट्र शासन
पाटबंधारे विभाग

एकत्रित शासन निर्णय क्र. संकीर्ण १,०००/(१९/२०००) सि. व्य. (धो)

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक ७/३/२००१

धरणाच्या जलाशयातील पाण्याच्या वापराबाबत शासनाने वेळोवेळी शासननिर्णय, जापन, परिपत्रके इत्यादी निर्गमित केले आहेत, सोबतच्या प्रपत्र 'अ' मध्ये दर्शविलेले असे शासन निर्णय, जापन, परिपत्रके ह्या आदेशान्वये अधिक्रमीत करून शासन पुढीलप्रमाणे एकत्रित आदेश देत आहे.

१.० पर्जन्यमानानुसार पाण्याच्या वापराचे नियोजन

मोठ्या प्रकल्पावर अनेक गावांच्या/शहरांचा पाणीपुरवठा, औद्योगिक पाणीपुरवठा, दीर्घ मुदतीचे पीक समूह अशा प्रकारच्या दीर्घ मुदतीच्या व अत्यावश्यक मंजूऱ्या दिलेल्या असतात. मध्ये प्रकल्पावरही अशा प्रकारच्या (कांही विशिष्ट पिक समूह वगळून) मंजूऱ्या दिलेल्या असतात. लघु प्रकल्पांवर मात्र पाणीसाठ्याची विश्वासाहता कमी असल्या कारणाने व पिक रचनेत बारमाही पिकांचा व उन्हाळी हंगामी पिकांचा अतर्भाव केला जात नाही. त्यामुळे एकतर पिण्याकरिता लागणाऱ्या विश्वासाहतेचे पाणी कमीच असते व उन्हाळ्याच वापरावयास तळ्यात पाणीच नसते म्हणून पिण्याच्या पाणीपुरवठा, औद्योगिक पाणीपुरवठा व दीर्घ मुदतीचे पीक समूह यांना सहसा मंजूऱ्या न देण्याचे धोरण आहे. या सर्व प्रकल्पाच्या आगाऊ पाणी नियोजनाचा मुख्य उद्देश असा आहे की, जलाशयातील सर्व पाणीसाठा (पावसाळ्या नंतरच्या येण्यासह) पुढील पावसाळ्यापूर्वी (म्हणजेच ३० जून पर्यन्त) प्रचलित नियमानुसार व शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशानुसार पूर्णपणे वापरला जाईल. जलाशयातील पाणीसाठा व मुख्यत्वे पाणलोट क्षेत्रातील पर्जन्यावर अवलंबून असतो, तसेच मोठ्या प्रकल्पातील पाणीवापर हा ७५ ट के विश्वासाह येव्यावर आधारित असतो. तेव्हा प्रत्येक वर्षी धरण पूर्णपणे भरले असे सांगता येत नाही. जेव्हा धरण पूर्णपणे भरत नाही तेव्हा उपलब्ध पाणीसाठ्याचे नियोजन कसे करावे, कोणत्या बाबींना प्राधान्य द्यावे इ. अनेक समस्या उदभवतात. त्यामुळे पाणीसाठ्याचे नियोजन करताना अशी विशिष्ट परिस्थिती विचारात घेणे अत्यावश्यक ठरते. म्हणूनच "सर्वसाधारण पर्जन्यमानाचे वर्ष" व "तुटीच्या पर्जन्यमानाचे वर्ष" या दोन भिन्न परिस्थितीसाठी वेगवेगळी मार्गदर्शक सुत्रे निर्धारित करण्याची गरज निर्माण झाली आहे. ही सुत्रे महाराष्ट्राच्या सर्वसाधारण परिस्थितीसाठी आहेत. मात्र कोंकण व नागपूर या प्रदेशासाठी विशिष्ट परिस्थितीमुळे त्यात फेरफार करावे लागतील, त्यासाठी परिच्छेद (क) पहावा.

राज्यातील दरवर्षीच्या पर्जन्यमानामुळे पावसाचे व कमी पावसाचे वर्ष म्हणजे स्ववर्षणजन्य परिस्थिती उदभवल्यास, पाण्याचा योग्य रितीने वापर होण्यासाठी कांही मार्गदर्शक सूत्रे ठरविण्याचा शासनाचा विचार होता. अशी सूत्रे सचिव (लाक्षेवि), पाटबंधारे विभाग, यांचे अध्यक्षतेखाली दिनांक ६/४/९० रोजी मंत्रालय, मुंबई येथे झालेल्या बैठकीत संमत करण्यात आलेली आहेत. ती खालीलप्रमाणे आहेत.

अ) सर्वसाधारण पर्जन्यमानाच्या वर्षातील पाणी वापराचे आगाऊ नियोजन अशा वर्षात पाऊस समाधानकारक असेल व धरणात येणारा पाणीसाठा प्रकल्प अहवालात गृहीत धरल्याप्रमाणे असेल असे मानण्यात येते. खरीप हंगामातील सिंचन व बिगर सिंचनासाठी लागणारा पाणी पुरवठा पावसाळ्यात नदीत उपलब्ध होणाऱ्या प्रवाहातून केला होता. व रब्बी हंगामाच्या सुरुवातीला (१५ ऑक्टोबरला) धरणातील पाणीसाठा पूर्ण संचय पातळीला राहिल अशी काळजी घेतली जाते. याप्रमाणे खरीप हंगामाच्या प्राथमिक सिंचन आराखडा व रब्बी व उन्हाळी हंगामाचा प्राथमिक सिंचन आराखडा हे स्वतंत्रपणे तयार करावेत.

अ(१) खरीप हंगामाचा प्राथमिक सिंचन आराखडा

१ जुलै पासून खरीप हंगाम सुरु होत असल्याने ३१ मे च्या अगोदर या प्राथमिक सिंचन आराखड्याला अधीक्षक अभियंता यांची मंजूरी घेणे आवश्यक आहे, म्हणजे जाहीर प्रकटनाद्वारे नमुना नंबर ७ वर द्यावयाच्या मंजूऱ्यासाठी अर्ज मागवून त्यांची तपासणी करून हंगाम सुरु होण्यापूर्वी अर्ज मंजूर करावेत.

अ(१.१) हा आराखडा तयार करतांना खालील बाबी विचारात घ्याव्यात

कोणताही सिंचन आराखडा तयार करतांना प्रकल्पांवर दिलेल्या दीर्घ मुदतीच्या बिगरसिंचन व सिंचन मंजूऱ्या विचारात घेऊन त्यासाठी लागणारा पाणीसाठा व कालव्याची वहन क्षमता राखून ठेवावा. बिगर सिंचनाच्या दीर्घ मुदतीच्या मंजूऱ्या खालीलप्रमाणे असू शकतात.

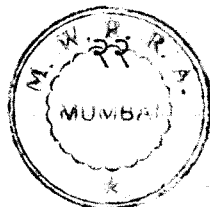
- (१) गावांचा/शहरांचा पिण्याचा पाणीपुरवठा
- (२) औष्णिक विज केंद्राचा पाणीपुरवठा
- (३) औद्योगिक पाणीपुरवठा (साखर कारखाना, डिस्टीलरी व इतर कारखाने इ.)
- (४) ह्याशिवाय जिल्हास्तरीय समितीने ठरविण्यात आल्यानुसार मानवी व जनावरांचे गरजेसाठी वर्षभरात जिल्हास्तरीय १५ जुलै पर्यंत लागणारे पाणी राखून ठेवावे.
- (५) तसेच सिंचनाच्या बाबत खालील दीर्घकालीन मंजूऱ्यांचा विचार करावा.

दीर्घकालीन मंजूऱ्या

अ) ब्लॉक किंवा पिक समूह यांचे प्रकार खालीलप्रमाणे आहेत.

- (१) (१४) ऊस ब्लॉक (वाढावीसह)
- (२) फ्रूट ब्लॉक
- (३) गार्डन ब्लॉक
- (४) दुहंगामी ब्लॉक
- (५) तीन हंगामी ब्लॉक

या सर्व प्रकारच्या पिक समूहातील पिक समूहाखालील मंजूर क्षेत्राप्रमाणे प्रत्येक हंगामात उभे असणारे पिकांचे क्षेत्र लक्षात घेऊन त्यासाठी लागणारा आवश्यक पाणीसाठा काढावा.

ब) जलाशयावर व कालव्यावर मंजूर केलेल्या उपसा सिंचन योजना

एकूण पाणी साठ्याचा विचार करतांना दोन्ही प्रकारच्या उपसा सिंचन योजनेखालील मंजूर क्षेत्र विचारांत घ्यावे. पण कालव्याच्या वहनक्षमतेचा विचार करतांना फ त कालव्यावरील उपसा सिंचन योजना खालील क्षेत्रच विचारात घ्यावे.

क) महाराष्ट्र राज्य शेती महामंडळाला मंजूर केलेले क्षेत्र व घनमापन पध्दतीवर मंजूर केलेला पाणीपुरवठा

महामंडळाचे शेतमळे काही प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रात येतात व त्यांना ऊस पिकांच्या व भूसार पिकांच्या मंजूऱ्या दिलेल्या आहेत. त्यांना ऊस पिकांचे निश्चित क्षेत्र मंजूर केलेले असून पाणीपुरवठा मात्र मंजूर केल्याप्रमाणे त्या क्षेत्रासाठी लागणाऱ्या पाण्याचे परिमाण काढून घनमापन पध्दतीने केला जातो. ऊस पिकाला लागणाऱ्या डेल्टाची हंगामावर फोड शासनाने मंजूर केलेली आहे. तसेच प्रत्येक हंगामात वाढावा किती मंजूर करावा याबाबतही शासनाने आदेश दिलेले आहेत. त्यानुसार महामंडळाच्या शेतमळ्यांना करावायाचा पाणीपुरवठा निश्चित करावा.

ड) कृषि विद्यापिठे, कृषि विद्यालये व संशोधन केंद्र इत्यादि शासकीय संस्थानांही दीर्घ मुदतीच्या मंजूऱ्या दिलेल्या असतात. त्याप्रमाणे लागणारा पाणीसाठाही राखून ठेवावा.

(५) वरीलप्रमाणे दीर्घ मुदतीच्या बिगर सिंचन व सिंचन मंजूऱ्यांचा विचार केल्यानंतर खरीप हंगामात पुच्छ तलाव भरण्यासाठी लागणारा पाणीसाठा व कालव्याची वहनक्षमता विचारात घ्यावी लागते. सामान्यत धरणातून सांडव्यावरून पाणी वहात असतांना कालव्याची पूर्ण वहनक्षमता उपयोगात आणून पुच्छ तलाव भरले जातात. अर्थात पुच्छ तलाव भरत असतांना आवश्यकतेनुसार सिंचन व बिगर सिंचनासाठीही कालव्यातून पाणीपुरवठा केला जातो. मागील अनेक वर्षांच्या अनुभवावरून पुच्छ तलाव भरण्यासाठी किती दिवस उपलब्ध होतात. हे ठरवून त्यावरून त्यासाठी लागणारी कालव्याची वहनक्षमता काढावी.

(६) खरीप हंगामात नदीच्या प्रवाहातून सिंचन व बिगर सिंचनासाठी लागणार पाणी पुरवठा मुख्यत प्राप्त होत असतो. मात्र जेव्हा कालव्यावर सिंचन व बिगर सिंचनाचा पाणीपुरवठा अवलंबून असेल तेव्हा कालव्याच्या वहनक्षमतेमधून बिगर सिंचनासाठी लागणारा वहनक्षमता वजा करून राहिलेल्या वहनक्षमतेवर किती क्षेत्र भिजवता येईल हे ठरविण्यात येते. या क्षेत्रातून दीर्घ मुदतीचे मंजूरीचे क्षेत्र वजा करून नमुना (७) वर (हंगामी मंजूरी) मंजूर करावयाच्या क्षेत्राचा तपशील ठरवावा.

(७) वरीलप्रमाणे खरीप हंगामाच्या प्राथमिक सिंचन आराखड्यात बिगर सिंचनासाठी करावयाच्या पाणी पुरवठ्याचा तपशील दीर्घ मुदतीच्या सिंचन मंजूऱ्याखाली पाणीपुरवठा करावयाच्या क्षेत्राचा तपशील, पुच्छ तलाव भरवयाचा कार्यक्रम व नमुना (७) वर (हंगामी मंजूरी) मंजूर करावयाच्या क्षेत्राचा तपशील या सर्व बाबी अंतर्भूत कराव्यात.

(८) खरीप हंगामाचा प्राथमिक सिंचन अहवाल तयार करून त्यास अ. अ. यांनी मान्यता द्यावी. त्यानंतर प्रत्यक्षात पाऊस पडू लागल्याने जलाशयात पाण्याचा येवा सुरु झाल्यावर मंजूर उभ्या खरीप हंगामी, उभ्या दुहंगामी व उभ्या बारमाही पिकांना प्रथम प्राधान्याने पाणी द्यावे त्यानंतर मंजूर नसलेल्या परंतु उभ्या खरीप भुसार पिकांना परवानगी व पाणी देण्यात यावे. सध्या शासनाच्या धोरणाप्रमाणे अडसाली ऊसाला मंजूरी देण्यात येत नाही. अपवादात्मक परिस्थितीत द्यायची असल्यास या सर्व उभ्या पिकांसाठी कापणीपर्यंत (म्हणजेच मंजूर ऊसाला पुढील हंगामात कापणीपर्यंत) लागणारे पाणी तळ्यांत आल्यानंतरच नवीन लागवडीत मंजूरी द्यावी.

अ(२) रब्बी व उन्हाळी हंगामाचा प्राथमिक सिंचन आराखडा

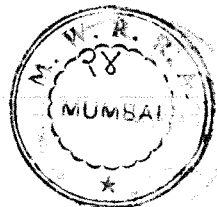
वर परिच्छेद (अ) मध्ये उल्लेख केल्याप्रमाणे सर्वसाधारण पर्जन्यमानाच्या वर्षात रब्बी हंगामाच्या सुरुवातीला धरणाखाली पाणी साठी पूर्ण संचय पातळीला असेल असे गृहीत धरले जाते व त्यानुसार हा आराखडा तयार केला जातो. या आराखड्याला १५ सप्टेंबर पर्वी अधीक्षक अभियंता यांची मान्यता घ्यावी व १५ ऑक्टोबर पूर्वी जाहीर प्रकटनाद्वारे नमुना क्र. (७) वरील मंजूऱ्या साठी अर्ज मागवून त्याची तपासणी करून अर्ज मंजूर करावेत.

अ(२.१) जलाशयाच्या उपयुक्त साठ्यामधून बाष्पीभवनामुळे होणारी तूट वजा करून बिगर सिंचन व सिंचनासाठी उपयुक्त पाणीसाठा काढावा. बाष्पीभवनामुळे होणारी तूट ही मंजूर प्रकल्प अहवालामुळे धरली जाते. परंतु मागील कांही वर्षांच्या अनुभवावरून त्यात आवश्यक ते बदल केले जावेत. बाष्पीभवनाचा अंदाज जास्त अचूक करण्याचे दृष्टीने धरणाजवळ जर बाष्पीभवनमापन (पॅन इव्हॅपोरिमीटर) बसविलेले असेल तर त्याप्रमाणे व नसेल तर धरणाचे सर्वात जास्त जवळच्या पॅन इव्हॅपोरिमीटर गोळा केलेल्या माहितीच्या आधारावर बाष्पीभवन तूट काढावी. ह्या माहितीच्या काही वर्षांच्या निरीक्षणावरून बाष्पीभवनामुळे होणारी तूट जास्त अचूकपणे अजमाविता येईल.

तसेच वापरासाठी उपलब्ध असलेल्या या पाणीसाठ्यांत पावसाळ्यानंतर धरणात येणारा संभाव्य येवा मिळविला जावा. हा सेवा सुध्दा प्रकल्प अहवालानुसार किंवा मागील कांही वर्षांच्या निरीक्षणानुसार घेतला जावा.

ज्या प्रकल्पावर कॅरीओव्हर ठेवण्याची प्रथा आहे तेथे कॅरीओव्हर करावयाचा पाणीसाठा उपयुक्त पाणीसाठ्यातून वजा करावा.

अ(२.२) रब्बी हंगामात सुध्दा कालव्याच्या वहनक्षमतेवरच कमाल सिंचन क्षेत्र अवलंबून असते. कालव्याच्या वहन क्षमतेतून बिगर सिंचनासाठी लागणारी वहनक्षमता वगळून कमाल सिंचनक्षेत्र काढावे, त्यासाठी कालव्याच्या सुरुवातीस पडणारी एआय/डीसी व पाणी पाळी कालावधी माहित असणे आवश्यक आहे. कालव्याच्या सुरुवातीस पडणारी एआय/डीसी ही मागील अनुभवावरून ठरवावी. या कमाल सिंचन क्षेत्रातून वरील परिच्छेद अ(१.१) मध्ये उल्लेखिलेले दीर्घ मुदतीच्या मंजूऱ्याखालील क्षेत्र वजा केल्यानंतरच रब्बी हंगामात नमुना क्र. ७ वर मंजूर करावयाचे क्षेत्र मिळवावे, उभ्या मंजूर पिकांसाठी (मुख्यतः बारमाही) कापणीपर्यंत लागणारे पाणी लक्षात घेऊन जास्तीचे पाणी तळ्यात नसल्यास नमुना क्र. ७ वर नवीन भूसार मंजूर करू नयेत.

अ(२.३) वरीलप्रमाणे नमुना क्रं. ७ वर मंजूर करावयाचे क्षेत्र निश्चित केल्यानंतर रब्बी हंगामात या सर्व बिगर सिंचन व सिंचन पाणी पुरवठ्यासाठी लागणारा एकूण पाणीसाठ्याचा अंदाज केला जातो व वर परिच्छेद अ(२)मध्ये नमूद केलेल्या एकूण उपलब्ध साठ्यातून रब्बी हंगामात खर्ची पडणारा साठा वजा करून उन्हाळी हंगामात उपलब्ध होणारा पाणीसाठा काढावा. या हंगामात बिगर सिंचनासाठी लागणारा पाणीसाठा व दीर्घ मुदतीचा सिंचन मंजूऱ्याखालील क्षेत्रात करावा लागणारा पाणी पुरवठ्याचा विचार करून नमुना क्रं. ७ वर मंजूर करावयाच्या क्षेत्रासाठी उपलब्ध होणारा पाणीसाठा निर्धारित करावा व या हंगामात घ्यावयाच्या पिकानुसार त्याचे क्षेत्र ठरवावे.

अ(२.४) रब्बी व उन्हाळी हंगामाच्या प्राथमिक सिंचन आराखड्यांत रब्बी हंगामातील बिगर सिंचन पाणी पुरवठ्याचा तपशील, दीर्घ मुदतीच्या मंजूऱ्या खालील क्षेत्राला करावयाच्या पाणीपुरवठ्याचा तपशील, नमुना क्रं. ७ वरील मंजूरीक्षेत्राचा तपशील, एकूण रब्बी हंगामात खर्ची पडणारा पाणीसाठा, उन्हाळी हंगामासाठी उपलब्ध होणारा पाणीसाठा, या हंगामातील सर्व दीर्घ मुदतीचा मंजूऱ्याखाली (सिंचन व बिगर सिंचन) करावयाच्या पाणी पुरवठ्याचा तपशील व नमुना क्रं. (७) मंजूर करावयाच्या क्षेत्राचा तपशील इत्यादी सर्व बाबी अंतर्भूत कराव्यात.

(ब) तुटीच्या पर्जन्यमानाच्या वर्षातील वापराचे आगाऊ नियोजन

सिंचन वर्ष १ जुलै पासून सुरु होते. तेव्हा जून महिन्याच्या तिसऱ्या व चौथ्या आठवड्यातील एकंदरीत परिस्थितीवरून व हवामान खात्याच्या अंदाजावरून पुढील वर्ष कोणत्या राहिल याचा अंदाज करावा. या अंदाजाप्रमाणे पुढील वर्ष तुटीचे पर्जन्यमानाचे राहिल असे वाटल्यास खालीलप्रमाणे कार्यवाही करावी.

ब (१) खरीप हंगामाचे पाणी नियोजन

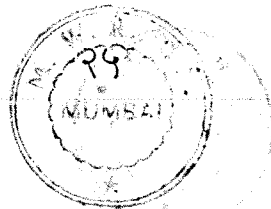
ब (१.१) मंजूर प्राथमिक सिंचन आराखड्यानुसार नमुना क्रं. (७) वर अर्ज मागविलेले असले तरी त्याच्या मंजूरीची कार्यवाही तूर्त स्थगित ठेवावी.

ब (१.२)अ) खालील अत्यावश्यक बाबींसाठी पुढील वर्षासाठी लागणाऱ्या पाणीसाठ्याचा अंदाज घ्यावा.

- १) मंजूर गावांचा/शहरांचा पिण्याचा पाणीपुरवठा
- २) जिल्हास्तरीय समितीत ठरविण्यात आल्यानुसार मानवी व जनावरांचे गरजांसाठी वर्षभरात १५ जुलैपर्यंत लागणारे पाणी राखून ठेवावे.
- ३) औष्णिक वीज केंद्राचा पाणीपुरवठा
- ४) औद्योगिक पाणीपुरवठा

ब) त्यानंतर खालील मंजूर क्षेत्रास किती पाणीसाठा लागेल हे बघावे.

- १) महाराष्ट्र राज्य शेती महामंडळ कृषि विद्यापीठ, कृषि विद्यालय व इतर शासकीय संशोधन संस्था यांच्या मंजूर क्षेत्रावर उभे असलेल्या पिकांस, ती पिके पूर्णावस्थेत येईपर्यंत लागणारा पाणीसाठा.
- २) दीर्घ मुदतीच्या म्हणजेच विविध प्रकारच्या पिके समूहात व उपसा सिंचन योजनांवर उभे असलेल्या मंजूर पिकांस ती पिके पूर्णावस्थेत येईपर्यंत लागणारा पाणी पुरवठा.
- ३) मंजूर उभ्या बारमाही पिकांना लागणारा पाणी पुरवठा (नमुना नंबर ७ वरील)

ब(१.३) वरील बाबींसाठी लागणारा पाणीपुरवठा राखून ठेवल्यानंतर उपलब्ध होणाऱ्या पाणीसाठ्याचे नियोजन खालीलप्रमाणे करावे.

(अ) जुलै महिन्यात प्रत्येक आठवड्याअखेर जलाशयात असलेल्या पाणीसाठ्याचा आढावा घ्यावा व जेव्हा वर परिच्छेद ब (१.२) "अ" व "ब" मध्ये उल्लेख केलेल्या गरजा भागवून अतिरिक्त पाणीसाठा उपलब्ध होत असेल तर नवीन लागवडीसाठी खाली दिलेल्या प्राथम्याने परवानगी द्यावी.

- १) महाराष्ट्र शेती महामंडळ, कृषि विद्यापिठे, कृषि विद्यालये व इतर शासकीय संशोधन संस्था यांना मंजूर असलेली खरीप भूसार पिके
- २) विविध पिक समुहात मंजूर क्षेत्रानुसार खरीप भूसार पिके
- ३) उपसा सिंचन योजनांवरील मंजूर खरीप भूसार पिके

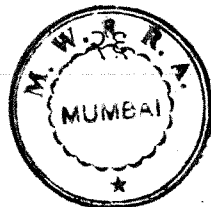
वरील पिकांची पाण्याची गरज भागवून पाणीसाठा शिल्लक राहत असल्यास खालीलप्रमाणे नवीन पिकांना परवानगी द्यावी.

- १) पुढील काळाची गरज विचारांत घेऊन महाराष्ट्र राज्य, शेती महामंडळ व इतर शासकीय संस्थांच्या चारा व बी-बीयाणांचे उत्पादन कार्यक्रमासाठी लागणारा पाणीपुरवठा.
  - २) नमुना नंबर (७) वरील खरीप भूसार पिके
- ब) धरणातील उपयुक्त साठा जोपर्यंत ३३ ट के पर्यंत पोहोचत नाही, तोपर्यंत हंगामी व दुहंगामी पिकांना मंजूरी देऊ नये.
- क) धरणातील पाणीसाठा जोपर्यंत ५० ट के पर्यंत होत नाही, तोपर्यंत नवीन ऊस लागवडीस परवानगी देऊ नये.
- ड) सप्टेंबर अखेर पर्यंत सुध्दा धरणातील उपयुक्त साठा ५० ट के न झाल्यास मंजूर उभ्या बारमाही पिकांना पाणी देण्यासंबंधी शासनाचे आदेश घ्यावेत.

ब (२) रब्बी उन्हाळी हंगामाचे पाणी नियोजन

ब(२.१) सप्टेंबर महिना अखेरपर्यंत जलाशयातील पाणीसाठ्यासंबंधी जवळ जवळ स्पष्ट चित्र आपल्यासमोर असते. कारण विशेषतः तुटीच्या पर्जन्यमानाच्या वर्षी यानंतर पाणीसाठ्यात फार मोठ्या प्रमाणावर वाढ होण्याची शक्यता कमी असते. म्हणूनच उपलब्ध पाणीसाठ्याचा विचार करून खालीलप्रमाणे नियोजन करावे.

ब (२.२) अ) पुढील काळात म्हणजेच रब्बी व उन्हाळी हंगामात परिच्छेद क्र. ब (१.२) "अ" व "ब" मध्ये उल्लेखिलेल्या बाबींसाठी लागणारा पाणीसाठा महाराष्ट्र राज्य शेती महामंडळ व इतर संस्थांच्या चारा-यांचा व बी-बीयाणांच्या कार्यक्रमासाठी लागणारा पाणीसाठा याची गरज भागविल्यानंतर पाणी शिल्लक राहत असेल तर खालील प्रमाणे नवीन पिकांना मंजूरी द्यावी.

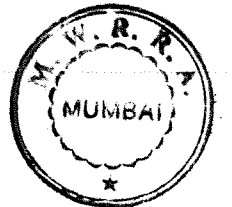
खडकवासला पाटबंधारे विभाग, पुणे / पुणे पाटबंधारे विभाग, पुणे

उर्ध्व शीमा बो-यातील उजणी प्रकल्पाच्या उर्ध्व बाजूकडील धरणातील पाणी साठ्याचे नियोजन सन 2015-16

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रकृपीय उपयुक्त साठा दलघमी	निर्मित सिंचन क्षमता हे.	9/09/15 रोजीचा उपयुक्त साठा दलघमी	प्रकृपीय बाष्पीभवन व्यय दलघमी	दलघमी			वहन व्यय दलघमी	इतर (पालखी, विसर्जन इ.) दलघमी	एकुण विगार सिंचन वापर (7+11) दलघमी	प्रकृपीय निभावणी साठा दलघमी	विगार सिंचन वापर व बाष्पीभवन दलघमी	उर्वरित खरीप व रब्बी हंगामातील आवश्यक सिंचनासाठी वापराचे नियोजन (दलघमी)	इतर प्रकल्पासाठी उपलब्ध होउ शकणारे पाणी (दलघमी)
						घरगुती वापर		औद्योगिक वापर दलघमी							
						अवलंबून असलेली लोक संख्या लक्ष	लागणारे पाणी दलघमी								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	खडकवासला (बरसागाव, पानशेत व टेमघरसह)	825.530	62146	411.65	86.23	4402773	232.410	21.030	50.840	26.900	331.180	0	-5.760	-5.760	0.000
2	पवना	240.970	5304	179.88	24.07	2335062	125.440	27.240	25.090	0.000	177.770	0	-21.960	-21.960	0.000
3	चासकमान (कलमोडीसह)	257.170	44170	157.5	18.10	70800	1.310	0.000	142.890	0.000	144.200	0	-4.800	-4.800	0.000
4	भासा आसबेड	217.100	340	189.56	15.04	329747	6.024	0.832	68.560	0.000	75.416	58.74	40.364	40.364	0.000
5	आंढ्रा	82.750	5998	77.32	8.28	132223	2.229	3.323	15.000	3.000	23.552	0	45.488	45.488	0.000
6	वडीवळे	30.390	4868	28.84	4.8	173958	4.268	0.712	10.000	0.000	14.980	0	9.060	9.060	0.000
7	कासारसाई	16.060	4119	9.38	2.48	11592	0.238	0.028	2.000	0.000	2.266	0	4.634	4.634	0.000
	एकुण	1669.97	126945.00	1054.13	159.00	7456155	371.92	53.17	314.38	29.90	769.36	58.74	67.03	67.03	0.00

टीप - 1. उपरोक्त प्रकल्पावर पिण्याच्या पाण्याच्या पाण्यासाठी अवलंबून असलेली लोकसंख्या गावातील असल्याने पिण्याच्या पाण्यासाठी नदीतून 15 ते 20 दिवसांच्या अंतराने नदी/कालव्यात पाणी सोडणे व जादा अंतरावर वहन करावे लागत असल्याने वहन व्यय प्रत्यक्ष क्षेत्रिय परीस्थीच्या अनुभवानुसार गृहीत धरण्यात आला आहे.

2. घरगुती पाणी वापराचे मापदंड:

महानगरपालिका क्षेत्र
नगरपालिका क्षेत्र
ग्रामीण179 लि/दिन/माणशी
77 लि/दिन/माणशी
44 लि/दिन/माणशीकार्यकारी अभियंता
पाटबंधारे विभाग, पुणेकार्यकारी अभियंता
पाटबंधारे विभाग, पुणे

Sd/-

अधीक्षक अभियंता
पुणे पाटबंधारे मंडळ
पुणे

मा.मुख्य अभियंता (विप्र), जलसंपदा विभाग पुणे-11
प्रपत्र-1

उजनी धरणाच्या बरील बाजुस असलेल्या धरणांमधील दि.09/09/2014 रोजी उपलब्ध पाणीसाठा

अ.क्र.	प्रकल्पाचे नाव	प्रकल्पीय पाणीसाठा (Project Gross storage)	प्रकल्पीय उपयुक्त पाणीसाठा (Project Live storage)	09/09/2015 चा उपयुक्त पाणीसाठा		पिण्यासाठी अवलंबून असणारी लोकसंख्या		09/09/2015 ते 15/07/2016 कालावधीत लागणारे पिण्याचे पाणी अचफु	बाष्पीभवन संभाव्य जुलै अखेर 2016	बाष्पीभवनासह पिण्याचे एकूण पाणी	शेरा
				अचफु	टॉव्हीवारी	जलाशय (लक्ष)	कालवा (लक्ष)				
		अचफु	अचफु			लोगणारे पाणी (अचफु)	लोकसंख्या	अचफु	अचफु (संभाव्य बाष्पीभवन हे आजच्या उपयुक्त पाणी साठ्याच्या 15% पूर्ण अनुभवातून धरण्यात आलेला आहे.)	अचफु	
		8.310	3.890	0.578	14.86	0.000	0.860	0.039	0.090	0.129	
	पिंपळाव जोरो	10.872	10.174	0.868	8.53	0.730	0.000	0.033	0.130	0.163	
	माणिकडोह	3.299	2.799	0.869	23.90	0.130	1.090	0.049	0.100	0.155	
	येडगाव	1.269	1.169	0.745	63.73	0.420	0.000	0.019	0.110	0.129	
	वडज	13.490	12.493	6.137	49.12	1.500	0.000	0.068	0.920	0.988	
	डिभे	37.240	30.525	8.997	29.47	2.780	1.950	0.088	1.350	1.564	
1	कुकडी एकुण	7.637	5.473	0.000	0.00	0.450	0.830	0.038	0.110	0.168	
2	घोड										

टिप:-

- 1) कुकडी प्रकल्प हा डिभे, माणिकडोह, वडज, पिंपळाव जोरो, येडगाव या धरणांचा एकत्रित समूह आहे.
- 2) कुकडी प्रकल्पाच्या विविध कालव्यांची (डिभे डावा व उजवा कालवा, पिंपळाव जोरो डावा कालवा, कुकडी डावा कालवा) खरीप व पिण्याच्या पाण्याची आवतने प्रगतीपथावर आहे. त्यामुळे दि. 09/09/2015 पेक्षा आवतने संपल्यावर पाणीसाठा कमी असणार आहे.
- 3) कुकडी प्रकल्पावर पुणे, अहमदनगर व सोलापूर जिल्ह्यातील अनेक गावे तसेच वीड जिल्ह्यातील आष्टी पिण्याच्या पाण्यासह अवलंबून आहे. जिल्हाधिकारी यांच्या मागणीनुसार भविष्यात पिण्याच्या पाण्याची आवतने (उपलब्ध पाणीसाठयानुसार) राववावी लागतील. ही आवतने प्रामुख्याने डिभे धरणावर अवलंबून आहेत. या सर्व धरणांतून तसेच येडगाव धरणातून कुकडी डावा कालव्याच्या आवतनामध्ये मोठ्या प्रमाणावर वहनव्यय होतो.
- 4) घोड धरणाच्या मुतसाठ्यामधून त्यावर अवलंबून असणा-या पाणीपुरवठा योजनांची आवश्यकता तूर्त भागवता येईल. घोड कालव्यावर श्रीगोंदा नगरपालिका व काष्टी ग्रामपंचायत या मंजूर योजना अवलंबून आहेत. या योजनांना कुकडी डाव्या कालव्याच्या प्रगतीपथावर असणा-या आवतनामधून वीड माहिना पुरेल एवढे पिण्याचे पाणी (साधारणपणे 30 सप्टेंबर अखेर) उपलब्ध करून दिले आहे. व यांना डिभे धरणातून नदीद्वारे घोड धरणामध्ये जिवंतसाठा निर्माण करून कालव्याद्वारे पिण्याचे पाणी उपलब्ध करून देण्यापेक्षा कुकडी डाव्या कालव्याच्या पुढील आवतनामधून पाणी उपलब्ध करून देणे सर्वदृष्टींनी अधिक किफायतशीर दिसते.
- 5) कुकडी डाव्या कालव्याच्या पिण्याच्या पाण्याच्या एका आवतनाला किमान 3 टीएमसी पाणी आवश्यक आहे. या करीता डिभे डाव्या कालव्यातून (वहनव्यय विचारात घेऊन) 4.25 टीएमसी पाणी आवश्यक आहे. कुकडी डाव्या कालव्याची जुलै 2016 पर्यंत किमान 3 आवतने करावी लागतील व यास 12.75 टीएमसी पाणी आवश्यक आहे. डिभे धरणाचा सध्याचा पाणीसाठा विचारात घेता जुलै 2016 पर्यंत पुरेल एवढा पाणीसाठा नाही यामुळे कुकडी प्रकल्पातून उजनी प्रकल्पाला अथवा डिभे धरणातून घोड प्रकल्पाला पाणी उपलब्ध करून देणे शक्य होणार नाही असे दिसते.

- 6) जिल्हाधिकारी पुणे यांनी डिभे डाव्या कालव्यावर 0.541 टीएमसी इतके अकस्मित पाणी मागणी केलेली आहे.
- 7) जिल्हाधिकारी अहमदनगर यांना कुकडी डाव्या कालव्यावर 0.700 टीएमसी इतकी अकस्मित पाणी मागणी खरीप आवर्तन मध्ये केली. त्यासाठी कालवा वहनव्यय धरून 2.27 टीएमसी पाणी येडगाव धरणातून सोडावे लागते. येडगाव धरणात डिभे धरणातून पाणी आणण्यासाठी 0.8 टीएमसी इतका फिडींग वहनव्यय होतो.
- 8) जिल्हाधिकारी बीड यांनी सीना धरणातून टँकरद्वारे बीड जिल्ह्यात पाणी देण्यासाठी अंदाजे 0.148 टीएमसी पाणी उपलब्ध करून देण्याची मागणी केली आहे. त्यासाठी भोसे खिंड च्या मुळाशी 0.605 टीएमसी पाणी सोडावे लागेल.
- 9) लोकसभेनुसार पिण्याचा पाणीवापर कमी दिसत असला तरी जिल्हाधिकारी यांच्या आकस्मिक पिण्याच्या पाण्याच्या मागणीमुळे कुकडी डाव्या कालव्याचे आवर्तन द्यावे लागते यासाठी डिभे धरणातून डिभे डाव्या कालव्याद्वारे (55 कि.मी.) येडगाव धरणात पाणी आणावे लागते यासाठी मोठ्या प्रमाणात वहनव्यय होतो तसेच कुकडी डावा कालवा कि.मी. 0 ते 249 मधील विविध तलावांमध्ये वित्तिका व शेट विमोचकाद्वारे पिण्याचे पाणी सोडताना कालव्यापासून तलावांचे अंतर जास्त असल्याने वहनव्यय मोठ्या प्रमाणात होतो. यामुळे शिल्लक दिसणारा पाणीसाठा पिण्याच्या पाण्यासाठी राखीव ठेवणे आवश्यक आहे. त्यामुळे कुकडी प्रकल्पातून खालील धरणांमध्ये पाणी सोडण्याचे आदेश देण्यापूर्वी जिल्हाधिकारी पुणे, सोलापूर, अहमदनगर व बीड तसेच आयुक्त पुणे यांचेवरोबर बैठकीत निर्णय व्हावा ही विनंती.

स्थळप्रत:- मा.अ.अ. व प्रशासक यांना मान्य.

Sd/-

अधीक्षक अभियंता व प्रशासक
लाभक्षेत्र विकास प्राधिकरण
पुणे-11 करीता

पाटबंधारे प्रकल्पांच्या जलाशयात पिण्याचे पाणी आरक्षित करण्यासाठी जिल्हास्तरीय समितीची पुनर्रचना करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन,
पाटबंधारे विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण १००३/(३१०/०३)/सिव्य(धो)

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,

दिनांक :- १० ऑगस्ट, २००४

१.० प्रस्तावना

शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण १००१/(१५४/०१)/सिव्य(धो), दिनांक २१/१/२००३ मधील परिच्छेद १२ अनुसार (यापूर्वीचे शासन पत्र क्र. बीकेएस १०८७/१९२/सिव्य, दिनांक २/२/८८) व शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण १००२/(२०८/०२)/सिव्य(धो), दि. १० डिसेंबर, २००३ नुसार पाटबंधारे प्रकल्पांच्या जलाशयात पिण्याचे पाणी राखून ठेवण्याबाबतचा विचार करून निर्णय घेण्यासाठी व पाणीपट्टीची वसूली करण्याबाबत जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली समितीची स्थापना करण्यात आली होती. या समितीमध्ये मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सिंचन व्यवस्थापनेशी संबंधित कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग, जिल्हयातील परिसर अभियांत्रिकी विभागाचे कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणी पुरवठ्याशी संबंधित) हे सदस्य होते.

गेल्या ३ वर्षांच्या अनुभवावरून व लोकप्रतिनिधींनी शासनाच्या निदर्शनास आणल्यानुसार या समितीद्वारे करण्यात आलेले आरक्षण काही जिल्हयात गरजेपेक्षा जास्त केले असल्याचे आढळून आले. त्यामुळे धरणात मे अखेर शिल्लक राहिलेल्या पाण्याचा कोणत्याही प्रयोजनासाठी वापर न होता पाणी वाया गेले व पर्यायाने मौल्यवान राष्ट्रीय संपत्तीचा नाश झाला. त्यामुळे वरील परिच्छेदात नमूद केलेले शासन निर्णय व परिपत्रके यातील संबंधित तरतूदी अधिक्रमित करून सदर समिती पुनर्रचित करून जिल्हयाचे पालकमंत्री यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुसार शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

२.० शासन निर्णय :

पाटबंधारे प्रकल्पांच्या जलाशयात पिण्याचे पाणी आरक्षित करण्यासाठी जिल्हास्तरीय समितीची खालीलप्रमाणे पुनर्रचना करण्यात येत आहे.

१) जिल्हयाचे पालकमंत्री	- अध्यक्ष
२) सिचन व्यवस्थापनेशी संबंधित कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग	- सदस्य
३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	- सदस्य
४) जिल्हयातील महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे अधीक्षक अभियंता	- सदस्य
५) जिल्हयातील सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त	- सदस्य
६) जिल्हाधिकारी	- सदस्य सचिव

अवर्षण वर्षात ज्या ठिकाणी स्थानिक उद्भव संपूर्णपणे खर्ची पडला आहे त्या गाव/शहराजवळच्या जलाशयातून पाणी आणणे आवश्यक असते अशा जलाशयात पिण्याचे पाणी आरक्षित करण्यासाठी खालील बाबी विचारात घ्याव्यात.

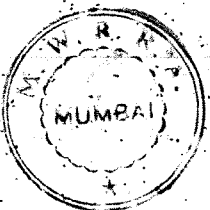
- २.१ प्रति माणशी प्रतिदिन ४० लि. याप्रमाणे सदर लोकसंख्येस १५ जुलैपर्यंत आवश्यक असणाऱ्या पाण्याचे परिमाण काढावे व सदर परिमाणात बाष्पीभवन/वहनतूट, पशुधनाच्या पाण्याची गरज अधिक १० टक्के जादा (हिशोबात न धरलेल्या पाणी बांपराकरिता) वाढ करावी. अंदाजे परिमाणाच्या तदर्थ (Ad.hoc) आधारावर पाण्याचे आरक्षण करण्यात येऊ नये. सदर लोकसंख्येच्या पिण्याच्या पाण्याची गरज ठरविताना स्थानिक विहिरी व तळी यातून उपलब्ध होऊ शकणाऱ्या पाण्याचा पुरवठाही विचारात घ्यावा. प्रकल्पाच्या जलनियोजनात ज्या ठिकाणी जलाशयातून पाणी नदीत सोडण्याची तरतूद आहे अशा प्रकल्पांब्यतिरिक्त इतर सर्व प्रकल्पांत वरीलप्रमाणे आरक्षित पाणी जलाशयातच राखून ठेवावे व जलाशयातून थेट पाईपलाईन अथवा टँकरद्वारे उचलून न्यावे. जलाशयातून पूर्वनियोजनाशिवाय नदीपात्रात पिण्याचे पाणी सोडण्यात येऊ नये.

२.२ पिण्याचे पाणी आरक्षणाचे मापदंड

सर्वसाधारण पर्जन्यमानाच्या वर्षात शहरी व ग्रामीण लोकसंख्येसाठी पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याचे खाली नमूद केलेले मापदंड विचारात घेऊन आरक्षण करण्यात यावे.

अ) शासन निर्णय (पा.पु. व स्व.वि.) क्र. ग्रापापु १०९९/प्र.क्र. ३२८/पापु-०७, दि. २७ जुलै २००० नुसार ग्रामीण पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण दरडोई दर दिवशी ४० लिटर राहिल.

ब) शासन निर्णय (पा.पु. व स्व.वि.) क्र. पापुयो १०९८/प्र.क्र. २६७/पापु-२२, दि. १ डिसेंबर, १९९८ नुसार नागरी पाणी पुरवठ्याचे दरडोई मापदंड खालीलप्रमाणे राहतील.

अ.क्र.	शहराची लोकसंख्या	दरडोई/दरदिवशी पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण
१.	२०,००० पेक्षा कमी	७० लिटर्स
२.	२०,००० पेक्षा जास्त पण ६०,००० पेक्षा कमी	१०० लिटर्स
३.	६०,००० पेक्षा जास्त पण १,००,००० पेक्षा कमी	१२५ लिटर्स
४.	१,००,००० पेक्षा जास्त	१५० लिटर्स

मात्र, मराठवाड्यातील मांजरा खोऱ्यामध्ये पाण्याची उपलब्धता अन्य खोऱ्यापेक्षा कमी असल्यामुळे मांजरा खोऱ्यातील नागरी भागात दरदिवशी/दरडोई खाली निर्देशिल्याप्रमाणे पाण्याची गरज परिगणित करण्यात यावी :-

अ.क्र.	शहराची लोकसंख्या	दरडोई/दरदिवशी पाणी पुरवठ्याचे प्रमाण
१.	२०,००० पेक्षा कमी	५५ लिटर्स
२.	२०,००० पेक्षा जास्त पण ६०,००० पेक्षा कमी	७० लिटर्स
३.	६०,००० पेक्षा जास्त पण १,००,००० पेक्षा कमी	८५ लिटर्स
४.	१,००,००० पेक्षा जास्त	१०० लिटर्स

३.० समितीची कार्यपध्दती

या समितीने दरवर्षी १५ ऑक्टोबर ते ३१ ऑक्टोबर दरम्यान बैठक घ्यावी व पुढील वर्षाच्या १५ जुलैपर्यंत पुरेल इतका पिण्याकरिता पाणीसाठा आरक्षणाचा निर्णय घ्यावा. पिण्याच्या पाण्यासाठी ऑक्टोबरअखेर आरक्षण केल्यानंतर पुन्हा त्यात बदल करू नये म्हणजे निरनिराळ्या प्रकल्पातील रब्बी सिंचन कार्यक्रमाचे नियोजन करणे सुलभ होईल.

एखादेवेळी प्रकल्पातील पाणी आरक्षणाबाबत एकमत झाले नाही तर मा. मंत्री (पा.पु. व स्व.) यांचेकडे समितीच्या बैठकीचा कार्यवृत्तांतासह संदर्भ करावा. या प्रकरणी सचिव (लाक्षेवि), पाटबंधारे विभाग, सचिव (पा.पु. व स्व. वि.) व सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांच्या सल्ल्याने मा. मंत्री (पा.पु. व स्व.) व मा. मंत्री (पा.) निर्णय देतील व तो अंतिम राहिल.

संदर समितीने अशा प्रकारचे पिण्याचे पाणी आरक्षणाबाबत ३१ ऑक्टोबरपूर्वी निर्णय घेतल्यानंतर उर्वरत पाणीसाठ्याचा रब्बी सिंचनासाठी व इतर अनुज्ञेय उपयोगासाठी पूर्णपणे वापर करता येईल. कारण पुढील वर्षाच्या १५ जुलैपर्यंत वापरता येईल अशा पाणीसाठ्याची निश्चिती रब्बी हंगामापूर्वी होणे सिंचन तसेच पिण्याच्या पाण्याच्या नियोजनाच्या दृष्टीने अत्यंत आवश्यक आहे. म्हणून उपलब्ध पाण्याचा इष्टतम वापर

होण्याचे दृष्टीने हे वेळापत्रक काटेकोरपणे पाळावे अन्यथा सदर राखून ठेवलेले पाणी विनावापर. शिल्लक राहून बाष्पीभवनाद्वारे पाणीनाश होण्याची शक्यता असते. पिण्याचे पाणी आरक्षणानंतर उर्वरित पाणीसाठ्याचे रब्बी सिंचनासाठी नियोजन करावे.

४.० आरक्षित पाण्याच्या पाणीपट्टीची रक्कम पाटबंधारे विभागास अदा करण्यास जबाबदार अधिकारी

संबंधित ग्रामपंचायत, शहराची नगरपालिका, महानगरपालिका किंवा महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण या संस्थांसाठी पाटबंधारे प्रकल्पातील जलाशयात पिण्याचे पाणी आरक्षणाची मागणी करणाऱ्या अधिकाऱ्यांनी पाटबंधारे विभागाकडे पाणीपट्टीची ५०% रक्कम आगाऊ भरावी. संबंधित संस्थेने पाटबंधारे विभागाकडे ५०% आगाऊ रक्कम १५ दिवसांत न भरल्यास पाणी आरक्षण आपोआपच रद्द होईल. त्यानंतर मार्चअखेर वापरलेल्या पाण्याच्या पाणीपट्टीची उर्वरित रक्कम स्वतंत्रपणे एप्रिलमध्ये व त्यानंतर १५ जुलैपर्यंत वापरलेल्या पाण्याच्या पाणीपट्टीची पूर्ण रक्कम ऑगस्ट महिन्यात भरावी. वरीलप्रमाणे पाणीपट्टीचा भरणा करण्याबाबत जिल्हाधिकारी यांनी संबंधित संस्थेस आदेश द्यावेत.

अ.क्र.	संस्था	पाणीपट्टी भरण्यास जबाबदार अधिकारी
१.	ग्रामपंचायती	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
२.	नगरपालिका /नगरपरिषद	मुख्याधिकारी
३.	महानगरपालिका	आयुक्त
४.	महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण	कार्यकारी अभियंता
५.	म.औ.वि.महामंडळ	कार्यकारी अभियंता

५.० पाणीपट्टी वसुलीबाबत

शासन निर्णय (वि.वि.) क्र. शामच १०.०१/प्र.क्र.२१/अर्थबळ, दि. ११ एप्रिल, २००१ नुसार शासकीय येणे व रकमांची वसुली व आढावा घेण्यासाठी जिल्हास्तरीय समितीची नियुक्ती करण्यात आली आहे. सदर समितीचे जिल्हाधिकारी अध्यक्ष आहेत. सदरहू समितीच्या बैठकीत पाणीपट्टी वसुलीचा विषय प्राधान्याने चर्चला घेण्यात यावा. पाटबंधारे विभागाचे संबंधित कार्यकारी अभियंता यांनी सदर समितीकडे पाणीपट्टी वसुलीबाबतची माहिती द्यावी. जिल्हाधिकारी यांनी पाणीपट्टीची थकीत वसुलीबाबत संबंधिताकडे पाठपुरावा करावा व पाटबंधारे विभागाची थकीत रक्कम वसूल होईल याबाबत प्रयत्नशील रहावे.

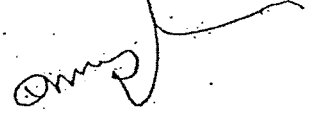
६.० पाणीपट्टीची थकबाकी न भरल्यास पाणीपुरवठा खंडीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र पाटबंधारे अधिनियम १९७६ मधील भाग ६ प्रकरण १ मधील कलम ४९ (ज) मधील तरतूदीनुसार जर पाणीपट्टीची थकबाकी देण्याबद्दल फर्मावणारी नोटीस

एखाद्या व्यक्ती/संस्थेवर कार्यकारी अभियंता, यांच्यातर्फे रीतसर बजावण्यात आल्यानंतरदेखील अशी व्यक्ती/संस्था थकबाकी देत नसेल तेव्हा व तोपर्यंत कोणत्याही व्यक्तीचा अथवा संस्थेचा पाणी पुरवठा बंद करेल.

सदर शासन निर्णय मदत व पुनर्वसन, पाणी पुरवठा व स्वच्छता, ग्राम विकास व नगर विकास विभाग यांच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(प्र. रा. भामरे)

शासनाचे उप सचिव

प्रत,

मा. राज्यपाल यांचे सचिव

मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव

मा. उपमुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव

सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव

सर्व मंत्रालयीन विभाग

महासंचालक, माहिती व प्रसिध्दी संचालनालय, मुंबई

व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, मुंबई

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, अंधेरी, मुंबई

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य १, मुंबई

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र राज्य २, नागपूर

प्रधान महालेखाकार (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र राज्य १, मुंबई

विभागीय आयुक्त, मुंबई /नाशिक/पुणे/औरंगाबाद/नागपूर व अमरावती

आयुक्त, कृषि विभाग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व कार्यकारी संचालक, पाटबंधारे विकास महामंडळे

सर्व मुख्य अभियंते, पाटबंधारे विभाग/पाटबंधारे विकास महामंडळे

सर्व आयुक्त, महानगरपालिका

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी

सर्व अधीक्षक अभियंते, पाटबंधारे विभाग

सर्व अधीक्षक अभियंते व प्रशासक, लाभक्षेत्र विकास प्राधिकरण

सर्व कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग

सर्व तांत्रिक अधिकारी/कार्यासने, पाटबंधारे विभाग, मंत्रालय

सि.व्य.(धो.) संग्रहार्थ.

एच-585(1500-8-04)3.

